

Bokens alla sidor – kreativa möten mellan ungdomar och kulturaktörer kring ”bok-events”. Slutrapport från ett treårigt lässtimulerande projekt i Östergötland 2011. KUR 2009-2169

Sammanfattning

Projektet *Bokens alla sidor* pågick under 2008 till 2011. Det treåriga projektet har genomförts med stöd från Statens kulturråd med en summa på 300,000 kronor varje år.

Inspiration till projektet har huvudsakligen hämtats från litteraturhuset *Les Art* i Berlin.

Projektet har haft två huvudspår:

Att genom bokevent låta ungdomar möta boken med många sinnen, på många olika sätt med hjälp av olika konstformer som drama, dans, bildkonst m.m.

Bokeventen har planerats av projektledaren som är museipedagog och barnbibliotekarien i respektive kommun. Till bokeventen har knutits kulturaktörer inom en rad olika områden. En enklare variant utan kulturaktör, bokevent light, har arbetats fram av de 3 museipedagoger som innehaft projektledartjänsten under projektets gång.

Nio av tretton östgötakommuner har deltagit i *Bokens alla sidor*, Boxholm, Kinda, Linköping, Mjölby/ Skänninge och Väderstad, Motala, Norrköping/ HB och Navestad, Söderköping, Vadstena och Ödeshög.

Totalt har mellan 20 och 30 event genomförts i länet. En del har varit minievent, i andra har en klass eller grupp deltagit i flera bokevent och i några fall har flera klasser eller grupper deltagit. 6 event har ägt rum på fritiden och ett av dessa event var ett öppet event kvällstid på biblioteket.

Bokeventen har utvärderats av frilansjournalisten Eva Bergstedt.

Spår nummer två:

Att skapa ett östgötskt webbaserat litteraturhus för lässtimulans.

Under 2011 har en projektgrupp arbetat intensivt med att skapa en webbsida, vars syfte är att väcka ungdomars lust och mod att skriva. 5 april invigdes *SQUOOSH* – en sida som bl.a. bjuder på skrivinspiration, skrivtips, författartips, tävlingar, skriververkstad och möjlighet att skapa en egen bok. *Squoosh* har tagits fram i Östergötland, men får användas i hela Sverige www.squoosh.se

Bokens alla sidor och *Läskonster* är två projekt som har pågått samtidigt och befruktat varandra.

Rapporten är skriven av Annika Holmén, Länsbibliotek Östergötland.

I rapporten finns utdrag och sammanfattningar ur rapporterna för år 1, skriven av Lena Lindgren och år 2, skriven av Maria Linderström. Båda är museipedagoger på Östergötlands museum.

Innehåll

Sammanfattning	2
Bakgrund	4
Syfte, mål och målgrupper	4
Syfte	4
Mål	4
Målgrupp	5
Projektidé	5
Samverkan	6
Bokevent.....	7
Första året	7
Andra och tredje året	8
Att göra ett bokevent	11
Upplägg för bokeventet i Ödeshög.....	13
Omöjlig kärlek Maria Linderström	14
Bokevent light	17
Kulturaktörnätverk	17
Kontakter med Läskonster	18
Marknadsföring och spridning	19
Delaktighet och eget skapande	19
Bokens alla sidor. En kandidatuppsats	20
Eva Bergstedts utvärdering	21
Utvärdering Maria Linderström	25
Reflektioner	27
Framtid och långsiktighet.....	28
Litteraturhus	29
Östergötlands litteraturhus – en process.....	29
Digitalt litteraturhus	30
Från litteraturhus till <i>Squoosh</i>	31
Litteraturlista	38
Bilagor	40
ABC bokstavslek. En förstudie	40
Bokens alla sidor, aktiviteter 2008-2010.....	40
Bokens alla sidor. Utvärdering 2011-01-04. Eva Bergstedt.....	42
Bokevent light.	42
Klippt ur Läskonsters blogg	42
Omöjlig kärlek. Fritidsgården i Kisa 2009-2010	42
Kontaktlista för bokevent i Östergötland	42

Bakgrund

Allt fler ungdomar väljer bort böcker och läsning, till förmån för andra fritidsaktiviteter. Det leder till ett sämre språk, vilket i sin tur ger minskad möjlighet till delaktighet i ett demokratiskt samhälle

I barnkulturutredningen *Tänka framåt men göra nu* slogs fast att stora skillnader råder vad gäller i vilken utsträckning barn har tillgång till kultur och eget skapande. Det handlar bl.a. om geografiska avstånd, resursfördelning, dålig samordning mellan kulturaktörer och föräldrars ekonomiska situation.

För de regionala kulturinstitutionerna Länsbibliotek Östergötland, Östergötlands museum, Film i Öst och Riksteatern Östergötland är barn och ungdomar prioriterad målgrupp. Med ungefär samma målgrupper, problem och möjligheter fanns en önskan att utveckla nya former av samverkan, för att göra det möjligt för fler barn och ungdomar i regionen att ta del av ett kulturellt utbud.

En förebild för projektiden är det tyska litteraturhuset "Les Art" i Berlin, med en omfattande pedagogisk verksamhet i syfte att stimulera upplevelser och läsning. Här samverkar olika kompetenser som pedagoger, dramapedagoger, konstnärer m.fl. för att erbjuda läsoplevelser för alla sinnen. Skolans läroplan, Lpo94, med det vidgade textbegreppet var en annan inspirationskälla. Där påtalas att arbetet med att tillägna sig och bearbeta texter, inte alltid behöver innebära läsning, utan också kan ske genom aktiviteter kring drama, rollspel, film, video, bild och konst.

Syfte, mål och målgrupper

Syfte

Det övergripande syftet med projektet är att stimulera läsande och i förlängningen ge barn och unga ett rikare språk, vilket ger ökade möjligheter till inflytande och delaktighet i ett demokratiskt samhälle genom att

- ge barn och ungdomar möjlighet att upptäcka sig själva, sin kreativitet och världen genom upplevelser som tar avstamp i skönlitteratur.
- väcka läslust och förse barn och ungdomar med nycklar, som möjliggör förståelsen av en text.
- ge den skönlitterära boken fler dimensioner, där eget skapande och delaktighet är viktiga inslag

Mål

Projektet har haft stora ambitioner och flera mål.

- Skapa en mötesplats som väcker nyfikenhet och kreativitet och lockar ungdomar till eget skapande på fritiden.
- Stimulera barn och ungdomars intresse för berättelser, böcker och läsning, samt bidra till språklig utveckling och ökad empatisk förmåga.
- Erbjud barn och ungdomar möjlighet till delaktighet genom aktiva kulturupplevelser.

- Uppnå en för ungdomar geografiskt jämlik tillgång till olika kulturyttringar genom regional samverkan.
- Skapa program(nya metoder) som kan turnera i länet och som är möjliga att genomföra även på mindre bibliotek och filialer.
- Genom samverkan skapa förutsättningar för bibliotekspersonal och övriga pedagoger att utveckla nya redskap och metoder för arbete med litteraturförmedling.
- Genom utbyte mellan kulturområden, kulturinstitutioner (museum, film, teater, föreningar, författare m.fl.) och mellan bibliotek på regional och kommunal nivå, skapa bestående nätverk för erfarenhetsbyte och kompetensutveckling.
- Sprida idéer och metoder till pedagoger inom skolan under projektets senare del.
- Knyta an till forskning.

Målgrupp

Övergripande målgrupp är barn och ungdomar 10-19 år på fritiden. Efter hand prioriterades arbete med 13-15 åringar, både på skol- och fritid.

Sekundära målgrupper är bibliotekarier på kommunbiblioteken och pedagoger på resp. regional institution.

Projektidé

Varje bok är unik och rymmer en egen berättelse som vill bli berättad på sitt sätt. Genom att vidga formerna för kulturupplevelser och skapa aktiviteter som tilltalar alla sinnen kan gränserna mellan text, konst, berättande, film och teater suddas ut och blandas till en totalupplevelse där deltagarna själva får agera, smaka, skapa och uttrycka sig.

Grundidén är att ungdomar, tillsammans med vuxna ledare, under några timmar tar avstamp i en bok eller berättelse och utifrån den arbetar med exempelvis högläsning, drama, rollspel, mediekritik, föremål med anknytning till berättelsen, historia, stadsvandringar med tema, diskuterar livets stora frågor, filmar, skriver, målar, slöjdar mm. Varje program blandar flera kreativa former som tillsammans skapar en helhet med boken i centrum där ungdomarna hela tiden deltar aktivt. Samtliga bokevent genomförs efter skoltid, som lovaktiviteter eller på helger och kvällar. För att nå unga är skolan, skolbibliotek, föreningar och fritidsgårdar viktiga kanaler.

Aktiviteterna kan komplettera den egna läsningen och tar hänsyn till olika sätt att lära, vilket gör boken mer tillgänglig för ovana läsare. Aktiviteterna har vi preliminärt valt att kalla bokevent.

Utifrån vald litteratur skapas bokevent som i metod och utförande är flexibelt och därigenom möjligt att genomföra på mindre orter och i små lokaler som biblioteksfilialer. Grundtanken är att projektet ska kunna genomföras enbart genom mobil verksamhet. De pedagoger som leder aktiviteterna turnerar i länet och genomför bokevent tillsammans med det lokala kommunbibliotekets personal.

Ett tänkbart alternativ till den mobila verksamheten är att ett eller flera bibliotek inrättar fysiska rum som kan fungera som nav för projektet, där en permanent verksamhet kan byggas upp. En sådan plats kan även utgöra grunden för en kontinuerlig samverkan mellan kulturaktörerna.

Projektet kopplas även till kommunbibliotekens ansökningar för inköp av litteratur till folk- och skolbibliotek. De böcker som används för bokeventen köps in och distribueras av kommunbiblioteken.

Projektorganisation

Projektorganisationen har bestått av en styrgrupp med representanter från Länsbibliotek Östergötland, Östergötlands länsmuseum, Norrköpings stadsbibliotek, en projektledare och en bibliotekskonsulent.

Projektledaren Lena Lindgren anställdes på 50 % med ansvar för genomförande av bokeventdelen av projektet. Projektledaren har samverkat med styrgruppen, vilken fungerat som stöd och inspiration. Projektledaren har haft ansvar för att skapa nätverk runt varje kommuns huvudbibliotek, bestående av lokala kulturaktörer. Bibliotekarie med särskilt ansvar för barn och ungdomsfrågor har en nyckelroll. Deras medverkan i projektet har varit central, för att pröva nya metoder för lässtimulerande arbete.

Lena Lindgren var också Östergötlands projektledare i Läskonster fram till februari 2009, då bibliotekskonsulent Annika Holmén anställdes och tog över detta ansvar.

Under våren 2009 slutade Lena Lindgren och under en övergångsperiod fanns det två projektledare Tova Sylvan och Maria Linderström. Maria Linderström tog helt över ansvaret efter hand. Projektledaren och bibliotekskonsulent har därefter haft regelbundna kontakter och möten för att föra projektet vidare.

Annika Holmén har varit projektledare för *Squoosh*, Östergötlands webbaserade litteraturhus. En projektgrupp med representanter för Hollies reklambyrå i Norrköping, länsbibliotekarie Kerstin Olsson och bibliotekarien Ninnii Söderberg på Åby bibliotek i Norrköping har arbetat fram sidan.

Samverkan

I Östergötland

Projektet kom till genom ett initiativ från Länsbibliotek Östergötland. Ett antal tänkbara regionala samarbetspartners bjöds in till möten där projektet arbetades fram. Tanken med de ursprungliga mötena var att få med många olika kulturformer redan i planeringsstadiet av projektet, för att få större bärkraft åt projektidéerna. I planeringsgruppen satt representanter från Östergötlands länsmuseum, Film i Öst, Riksteatern Östergötland, Norrköpings och Linköpings stadsbibliotek.

Bland de mål som arbetades fram för projektet fanns två tydliga mål för samverkan. Att skapa förutsättningar för bibliotekspersonal och övriga pedagoger att utveckla nya redskap och metoder för arbete med litteraturförmedling och skapa bestående nätverk för erfarenhetsbyte och kompetensutveckling.

Projektledaren fick en viktig roll att dels bygga nätverk inom och mellan alla nivåer och områden, dels utveckla nya redskap och metoder för lässtimulans.

Regional samverkan

I nio mellansvenska län (Dalarna, Gotland, Gävleborg, Stockholm, Uppsala, Värmland, Västmanland, Örebro och Östergötland) pågick samtidigt systerprojektet *Läskonster*. *Läskonster* är ett projekt som har många beröringspunkter med *Bokens alla sidor*. Båda har ambitionen att utveckla det lässtimulerande arbetet för barn och ungdomar med litteraturhuset Les Art i Berlin som utgångspunkt.

Lena Lindgren blev projektledare för de östgötska deltagarna och ingick i *Läskonsters* projektledningsgrupp fram till Annika Holmén tog över i februari 2009. Genom att delta i *Läskonster* skapades möjligheter till samverkan mellan de båda projekten och tillfällen att knyta kontakter för ev. framtida samarbeten. I båda projekten fördes samtal om utvecklandet av s.k. litteraturhus eller läsoplevelsecenter.

Bokevent

Första året

Samtliga barnbibliotekarierna i länet fick information om *Bokens alla sidor* i muntlig och skriftlig form. Projektbeskrivningen lades ut på länsbibliotekets hemsida där erfarenheter från projektet dokumenterades kontinuerligt. Efterhand blev också *Läskonsters* blogg en viktig del av informationsspridningen.

Utgångspunkten för det som kommit att kallas bokevent är det unika i en bok eller en berättelse. Innehåll och centrala frågeställningar tillgängliggörs för barn och ungdomar genom helhetsupplevelser och skapande aktivitet. Drama, rollspel, mediekritik, bild och form, högläsning, film och dialogsamtal är exempel på aktiviteter som kan komplettera den egna läsningen och som tar hänsyn till olika sätt att lära, vilket gör boken mer tillgänglig även för ovana läsare.

Under projektets första år arbetade projektledaren, tillsammans med Länskonstkonsulenterna, vilken också är utövande konstnär och en ung dansare från Folkuniversitetets gymnasiala danslinje fram ett koncept till ett första bokevent. En bok valdes ut som pilotbok, *Skämmerskans dotter* av Lene Kaaberbol. Huvudtemat för första årets bokevent blev ”Gott och ont”.

För att skapa intresse och förståelse för projektet och dess metoder bjöds bibliotekarierna in till ett första bokevent. Det ägde rum i museets suggestiva medeltidsmiljöer, vilka passar bra till bokens stämning och miljöbeskrivning. Bibliotekarierna fick möta boken genom berättande, konstnärligt skapande, diskussion, analys och dansövningar. Eventet avslutades med en s.k. cliffhanger, d.v.s. deltagarna fick inte veta slutet på boken utan

uppmannades att låna boken om de ville veta hur den slutade. Redan på planeringsstadiet hade det bestämts att det inte var ett krav att boken skulle ha lästs i förväg, utan att det tvärtom kanske är en fördel om ingen av deltagarna läst boken innan.

*Lena Lindgren,
Östergötlands Museum*

Genom att själva delta, var tanken att det skulle bli enklare för bibliotekarierna att medverka i planerande och genomförande av bokevent på det egna biblioteket. Eventet blev samtidigt ett fortbildningstillfälle i olika pedagogiska metoder.

Projektledaren påbörjade en inventering av tänkbara kulturaktörer i länets samtliga kommuner. Tanken var att varje bokevent som genomförs på ett bibliotek någonstans i länet ska ha en lokal arbetsgrupp, ett nätverk, som efter projektidens slut kan fortsätta att fungera och arbeta vidare med bokevent och metodutveckling när det gäller läsfrämjande.

Under året ägnades en del tid åt att förankra projektet hos biblioteken. Utställningskunskap hade identifierats som något biblioteken efterfrågade, men en utställningsworkshop för bibliotekarierna erbjöds vid två tillfällen, utan att det kom in några anmälningar. Kanske nådde informationen inte fram, kanske var det olämpliga datum?

Ett större bokevent kring boken *Isdraken* av Mikael Engström genomfördes med en sjundeklass i Motala, efter önskemål från barnbibliotekarierna där. I fyra grupper arbetade två bildkonstnärer, en mediepedagog och en museipedagog (projektledaren) utifrån texten med serieteckning, animation, digital bild, samt drama- och skrivövningar.

Motala tidning april 2008

Under resten av året genomfördes ett antal bokevent av enklare karaktär utan externa kulturaktörer.

Projektledaren och barnbibliotekarien på resp. bibliotek genomförde eventen tillsammans. Skolklasser i Motala, Linköping och Skänninge arbetade med *Skämmerskans dotter* utifrån konstnärligt gestaltande i grupp. I den lilla filialen i Väderstad testades bokevent light på en förstaklass, som ändå var inbokad på bokprat. Boken denna gång var *Hotellmysteriet* av Martin Widmark.

Läs mer om bokeventen i bilagan – Klippt ur Läskonsters blogg

Andra och tredje året

Metodutveckling

Ursprungligen var det tänkt att varje projektår skulle utgå från ett övergripande tema, vilka samtliga bokevent formades utifrån. Detta visade sig minska möjligheten till delaktighet ute på biblioteken och därför valde man att låta boken i sig avgöra temat och bokvalet gjordes till ett kollektivt val bland de som ska arbeta med den, d.v.s. bibliotekarierna, kulturaktörer, projektledare och i viss mån skol- och fritidspersonal. Vid urvalet av böcker togs hänsyn till att innehållet skulle styras av ett genus-, makt-, och mångfaldsperspektiv.

Fokus för år två blev att inspirera fler kommuner att delta, att utveckla bokeventen tillsammans med kommunbiblioteken och att finna en struktur för metoderna. Bokeventen utvärderades genom samtal och reflektioner efteråt.

Projektledaren arbetade vidare med nätverksskapande och deltog i *Läskonsters* projektgrupp. För att ge bibliotekarierna ytterligare redskap planerades workshops kring bl.a. bild- och dramapedagogiska metoder.

Efter bytet av projektledare lades mer ansvar på bibliotekarierna vid planering, arrangerande och utförande vid bokeventen. Det är bibliotekarierna som kan fortsätta att arbeta med idéerna inom *Bokens alla sidor* efter projekttidens slut. Därför lades en större tyngd vid både bibliotekariernas egen medverkan i bokeventens olika faser och vid fortbildning. Tanken var att ge verktyg, metoder och mod för att arbeta på egen hand.

Bokevent är i utförande och som metod flexibel. Därigenom är de möjliga att genomföra även på mindre orter och i små lokaler såsom biblioteksfilialer. Bokeventen kan genomföras enbart genom mobil verksamhet. De pedagoger som leder aktiviteterna turnerar i länet och genomför bokevent tillsammans med det lokala kommunbibliotekets personal.

Som ett alternativ till den mobila verksamheten kan man också tänka sig att ett eller flera bibliotek inrätta fysiska rum, s.k. litteraturhus eller läsupplevelsehus. Där kan permanent verksamhet byggas upp. En sådan plats kan även utgöra grunden för kontinuerlig samverkan mellan kulturaktörerna. En annan möjlighet är att litteraturhuset är webbaserat, istället för fysiska rum.

Ursprungligen var tanken att låta bokeventen äga rum efter skoltid, men det visade sig vara svårt att nå ut. Bokevent är inte ett väl inarbetat begrepp och är därmed svårt att marknadsföra. Därför valde man att gå via skolan för att nå ungdomarna och eventen genomfördes under dagtid.

Efterhand som biblioteken i fler kommuner hoppade på projektet blev det också möjligt att testa aktiviteter på fritiden. I Kisa utvecklades ett omfattande projekt med fritidsgården, på Navestads fritidsgård i Norrköpings kommun genomfördes ett bokevent med 5 flickor och Norrköpings stadsbibliotek bjöd in till ett öppet skrivarevent med *Twilightböckerna* som tema.

Skolan, liksom föreningar och fritidsgårdar, blev viktiga kanaler för marknadsföring. Skolan är också en viktig resurs för att nå grupper med särskilda behov, t.ex. dyslektiker. En annan möjlighet för framtida samarbete mellan skola och bibliotek är att göra bokeventen tillgängliga som ett alternativ inom ramen för *Skapande skola*.

Aktiviteter

Under våren 2009 planerade och genomförde projektledaren 3 event i en åttondeklass på Stenbocksskolan i Boxholm. Samma klass fick uppleva tre olika bokevent med tre olika böcker, upplägg och aktiviteter. Kulturaktörer var en dramapedagog, en skrivarpedagog och en konstnär. Bokeventen utgjorde basen för skolbibliotekarien Erika Horvats kandidatuppsats vid Bibliotekshögskolan i Borås.

Lerfigur från Boxholm

Två nytillträdde projektledare deltog i mars vid Riksutställningars turnéprogram för *Nattpäron* då utställningen var på plats i Motala. Detta skedde i syfte att ge uppslag till nya idéer inom projektet, eftersom utställningens innehåll, presentationssätt och interaktiva delar lyfte fram det vidgade textbegreppet. Det gav också möjlighet att arbeta nära bibliotekarierna

i Motala och få ytterligare utbyte med yrkesgruppen. Projektledarna bemannade utställningen under fyra dagar i april i samarbete med biblioteket.

I Vadstena fick två klasser i åk 9 möta boken *Den onda kraften* av Ulf Nilsson på flera stationer runt om i staden. Det blev extra spännande eftersom bokens handling utspelar sig i Vadstena. Kulturaktörer var en dramapedagog och en konstnär. Dessutom deltog museipedagogen och barnbibliotekarien i evenen.

Under hösten 2009 och våren 2010 valdes boken i alla exempel av bibliotekarien. Med en bok i centrum finns ett eller flera givna teman att utgå ifrån. Till varje bokevent kopplades kulturaktörer av olika slag. Där stannar likheten för bokeventen, då alla bokevent under år två ser väldigt olika ut både i organisation och i innehåll. Projektledaren ville medvetet testa så många olika sätt och variationer som möjligt.

Urvalet av kulturaktörer skedde både med tanke på att olika kulturyttringar ska representeras i projektet. Dessutom var målet att i möjligaste mån nyttja lokala aktörer. Det senare för att underlätta för kommande och vidare samarbete mellan bibliotek och kulturaktör.

En utvärdering lämnades ut till ungdomarna vid samtliga bokevent från oktober till mars. Utvärderingsmöten med bibliotekarierna har också i möjligaste mån skett efter evenen. Detta för att under år tre kunna utvärdera projektet utifrån deltagarnas perspektiv.

I Ödeshög genomfördes i november tre bokevent i tre olika åttondeklasser. Läs mer om detta event i kapitlet Att göra ett bokevent – ett exempel steg för steg.

I Kisa ville fritidsgården arbeta med ett större projekt för ungdomarna på fritiden kring en bok och med bokeventen som inspiration. Vid planeringsmötet med projektledaren beslutades det att man skulle arbeta med boken *Om jag kunde drömma* av Stephenie Meyer. Projektet fick då också namn utifrån bokens tema, *Omöjlig kärlek*. Fritidsgården, två fritidspedagoger, en ungdomslots knuten till projektet utgjorde grundstaben för projektet.

Läs mer om projektet i Kisa i kapitlet *Omöjlig kärlek* – ett projekt inom *Bokens alla sidor*, i Eva Bergstedts utvärdering av *Bokens alla sidor* och *Omöjlig kärlek*. Fritidsgården i Kisa 2009-2010.

Planeringen för bokeventen i Navestad, Norrköping och Söderköping gjordes gemensamt och ett likartat koncept arbetades för båda orterna. Projektledare och bibliotekarier möttes tre gånger för planering och förberedelse. Stor vikt lades vid att bibliotekarierna själva skulle medverka i framtagandet av konceptet samt medverka i genomförandet.

Kulturaktörerna som hyrdes in var från Kulturskolan på respektive plats. Detta var ett medvetet val från projektledarens sida, då denna kontakt och samarbetet runt bokeventet förhoppningsvis ger stor möjlighet för mer samarbete i framtiden. Eftersom kulturskola och bibliotek söker samarbete inom de här två kommunerna kan ekonomiska hinder minska vilket är en viktig faktor. För båda tillfällena var det drama och värderingsövningar som var arbetssättet kring boken tema.

I Söderköping deltog en åttondeklass i eventet på biblioteket. Bibliotekarien var själv ansvarig för vissa delar av bokeventet och medverkade aktivt i resten. Projektledaren var med och stöttade upp.

I Navestad deltog 5 tjejer från olika klasser i årskurs nio på ett event på fritidsgården som

ligger i anslutning till skolan de går på. Fritidsgårdsgruppen brukar träffas regelbundet med fritidsledare på skoltid i syfte att stärka identitet och grupptillhörighet. Det var samma koncept som i Söderköping men med annan kulturaktör, vilket gjorde att övningarna såg lite annorlunda ut.

Norrköpings stadsbibliotek bjöd in till ett bokevent på kvällstid. Det var en öppen inbjudan med förnamn. Det kom 14 deltagare.

Bibliotekarierna valde inriktning på kulturaktör, de var närvarade vid eventet och höll i det praktiska men medverkade inte i innehållet. Kulturaktören var textmakare/skrivarpedagog och det handlade om att skriva med inspiration från böckerna ur *Twilight-serien* (av författaren Stephenie Meyer). Projektledaren var med i aktiviteterna men deltog inte aktivt i innehållet.

Att göra ett bokevent

Maria Linderström

Bokevent på biblioteket i Ödeshög

Förarbete

Projektledaren tog kontakt med bibliotekarien i Ödeshög under våren 2009, för att höra om det fanns intresse för att genomföra ett s.k. bokevent. Javisst fanns det intresse kring detta ännu lite otydliga i att gestalta en bok på ett annorlunda sätt än det traditionella ”bokpratet” bibliotekarien brukar hålla.

Bibliotekarien tog därför under våren kontakt med lärare för att höra om de ville medverka med en eller flera klasser och fick positiv respons från högstadielärare. Bibliotekarien och projektledaren bestämde sig för att ta kontakt igen under hösten för att påbörja planeringen.

Efter en hel del turer för att få ihop det med skolans schema och bibliotekariens schema beslutades det att tre klasser i åk 8:a skulle få medverka i varsitt bokevent. Lokal och datum sattes och planeringen för själva eventen kunde börja.

Första beslutet gällde val av bok och denna gång var det ett av projektledarens boktips som slutligen hamnade på prispallen, *Ful* av Scott Westerfeld. Det gällde att hitta en bok som förhoppningsvis kunde tilltala målgruppen och som bibliotekarien själv skulle tycka vara spännande att jobba med!

Bibliotekarien fick också fundera på vilken aktivitet som skulle kännas utvecklande att arbeta med och tyckte efter en tids funderande att drama lät mest spännande. Projektledaren tog kontakt med en dramapedagog för att höra om ett samarbete runt bok och klasser kan fungera och datumen sattes slutligen definitivt. Nu fanns alla med som behövdes - bibliotekarie, kulturaktör, elever och klasser att arbeta med.

Planering av genomförandet

Den 22/10 träffades så bibliotekarien och projektledaren för första gången. Det var nog lika spännande för båda att möta personerna bakom våra röster efter ett flertal telefonsamtal!

På dagens mötesprotokoll stod det att sätta upplägg och skriva manus för en dialog.

Innehållet i boken skulle ju aktiveras av en dramapedagog, men visst vore det väl bra om det också kunde introduceras genom bibliotekarien? Vi kom överens om att en spelad dialog mellan huvudpersonerna kunde vara en metod att ”få in” eleverna i bokens persongalleri och handling. Vi skulle båda medverka genom att vara de två personerna i boken.

Inledningsvis planerade vi också in en kort gestaltungsövning som skulle hjälpa oss att få bättre kontakt med eleverna som vi inte känner, men också låta eleverna få kontakt med temat på ett egenaktivt sätt.

Det filades en hel del på schemat, för att beräkna ungefär hur lång tid saker och ting rimligen kunde ta. Vi kom överens om ett preliminärt schema, sen fick verkligheten utvisa om vi hade räknat rätt! Vad skönt att inte vara hjärnkirurg - det gör inget om man inte har koll på allt exakt!

Manusarbetet tog vi tag i genom att göra ett utkast, som bibliotekarien och projektledare sen finjusterade lite på varsitt kontorshåll. Efter ett par ytterligare vändor per mejl var vi nöjda! Dramapedagogen fick en kortare recension av boken för att kunna sätta en lämplig aktivitet som kopplade ihop bok och tema. Nu skulle allt vara klart!

Genomförande

Den 5/11 samt 13/11 hände det sig därför att totalt 75 elever i åk 8 sitter på golvet i en gymnastiksal och förväntar sig något som varken bibliotekarie, kulturaktör eller projektledare har aning om.

*Bokevent i Ödeshög
Foto: Maria Linderström*

Vi har inte träffat varandra förut och blyghet kan göra det mest märkliga med människors beteende, man kan behöva kompensera med tuff attityd t. ex . Därför hugger vi snabbt in på aktivitet 1 så att vi glömmer bort att vara nervösa; nu ska vi göra varsitt litet huvud av blå lera med förbundna ögon! När ögonbindlarna tagits av och mattan är full av små blå märkliga formationer kan skrattet komma som förlösande isbrytare.

Vi diskuterar vad vi tycker är fint och fult utifrån egna former som ingen behöver skämmas för- för ingen såg ju vad den gjorde! Att huvudena eller formationerna är blå gör det också lekfullt långt bort från en prestationskrävande verklighet Vi hinner slutligen fundera över vilken betydelse vi lägger på våra ögon, de är onekligen ett av de värdefullaste redskapen för oss seende, innan vi kastar oss vidare i nästa aktivitet: dialogen.

Här blir eleverna de som lyssnar medan de två huvudpersonerna i boken samtalar. Eleverna får en kort presentation av personernas namn, ålder och en kort bakgrund till var de befinner sig och varför. Uppgiften eleverna har är att fånga sådant de tycker låter märkligt och som strider mot deras egna åsikter. I en kort stund efteråt får de sammanfatta detta och vi berättar att vi ska återkomma till åsikterna i slutet av passet.

Aktiviteten med dramapedagogen tar vid. Här får eleverna arbeta både i par och i mindre grupper, med 100-procentig närvaro, samarbete och snabba beslut. Laborativa övningar där man letar sig fram till uttryck som att gestalta tema snygg/ful med att träna observation, att rangordna och kategorisera men också i att släppa på alla krav att vara snygg för att bygga skulpturer av den egna kroppen.

En kortare paus är det enda som bryter koncentrationen denna förmiddag. Slutligen är alla både trötta och hungriga (vi närmar oss lunch) och vi avslutar med en kortare diskussion kring vad vi har gjort och hur det kopplar till bokens tema snyggt/fult. Det sista eleverna gör i bokeventet är att fylla i en kort enkät med frågor om hur de upplevt eventet. Var och en gör det på egen hand, innan man får lov att smyga ut så man inte stör de andra som ännu skriver.

Utvärdering

11/12 träffas bibliotekarien och projektledaren för att titta på enkätsvaren och sammanfatta bokeventen även ur våra respektive roller. Elevsvaren är positiva och vi tycker också det känns som om dessa bokevent varit lyckade.

Att själva upplevelsen varit specifik för varje klass vi mötte är intressant att se. Inget av de tre bokeventen var helt lika trots samma planering och upplägg. Det är slutligen eleverna själva som skapar bokeventet till den process det är.

Upplägg för bokeventet i Ödeshög

kring boken "Ful" av Scott Westerfeld

Tidsåtgång 2,5 timmar

- Kort introduktion och presentation om vilka vi är och vad vi gör där
- Övning med lera och ögonbindel - 10 min (projektledare)
- Bokpresentation i form av dialog - max 10min (bibliotekarie och projektledare)
- Drama - 30 min (dramapedagog)
- Rast - 20 min
- Drama - 30 in (dramapedagog)
- Övning med lera - 10 min (projektledare)
- Diskussion och utvärdering resterande tid

Bibliotekarien Karin, dramapedagogen Birgitta och projektledaren Maria är delaktiga i diskussion och utvärdering och ansvarar för att ställa lite frågor om våra respektive delar. Projektledaren "knyter ihop säcken". Utvärderingsenkät som alla elever får fylla i.

Diskussionspunkter

- Är kroppen något man får i bemärkelsen får acceptera eller något att påverka/förändra?
- Hur får man/är det ok att påverka?
- Vad är en skönhetsoperation? Ärr, brännskador... var går gränsen?
- Vem sätter gränsen?
I boken tvingade samhället alla att operera sig.
Ska samhället/ ngn myndighet bestämma?
- Finns det krav på hur man ska se ut här på skolan?
- Är det jobbigt med krav på hur man ska se ut?
- Är det skillnad killar och tjejer?
- I boken låter det bisarrt flyttar brosk, fettsugning - men detta gör man dag?

Dramaövningar för bokevent Ful med dramapedagog Birgitta Wigforss

Betrakta varandra

Två led mot varandra med jämna par.

1. Titta nog på parkompisen mitt över i några minuter. Ena parkompisen ställer sig bakom den andra och ställer frågor om sitt utseende. T.ex. har jag uppsatt eller utsläppt hår? Har jag uppvikta jeans?
2. Titta noga igen - ena ledet vänder sig bort och man ändrar något i sitt utseende. T.ex. tar av sig klockan, viker upp byxorna, byter sjal med någon, lånar ut sin hårsnodd. Den som nu vänder sig åter får gissa vad parkompisen ändrat.

Gruppövning Bilda led - minsta först och största sist

Rangordna

1. ålder (utifrån datum)
2. vikt
3. snyggast fulast

Diskussion. Vem kan bedöma detta? Varför gjorde ni på det sätt ni gjorde?

Statyer i grupper

Träd
Damsugare
Cykel
Snygg
Ful

Sammanfattning

Samtliga bokevent som genomförts i projektet *Bokens alla sidor* har varit exempel med sinsemellan helt olika förutsättningar: olika böcker, olika bibliotekarier, olika kulturaktörer och olika orter och givetvis olika elever.

Det finns inget rätt recept eller facit, men gemensamma ingredienser såsom:

- en nyfikenhet och god vilja hos en bibliotekarie
- en bok
- en kulturaktör sugen på nya upplevelser
- välvilligt inställda lärare

I exemplen ovan fanns det en projektledare som initiativtagare och i stöttande funktion under processen. I en förlängning kan den rollen uteslutas, för jäsprocessen har redan varit. Nu är det bara att baka!

Omöjlig kärlek Maria Linderström

Ett projekt inom *Bokens alla sidor*

Hösten 2009

Förberedelse

Den 2 oktober 2009 möttes projektledaren inom *Bokens alla sidor*, en bibliotekarie och två fritidsledare i Kinda kommun på en fritidsgård i Kisa för att ha ett första möte inom projektet *Bokens alla sidor*. Från min sida som projektledare var mötet tänkt som ett inspirationsmöte med förhoppning om att kunna göra ett bokevent för ungdomar på fritiden. Inom projektet upplevde jag att den största utmaningen låg i just detta att nå ungdomar utanför skolan, på deras egen fritid. Därför var denna kontakt med fritidsgården en viktig nyckel.

Utmaningen för detta möte låg i att beskriva tankarna runt projektets syfte och vad ett bokevent kan vara tillräckligt tydligt, men ändå lämna det öppet för de andras egna idéer. Resultatet av mötet blev att fritidsledarna engagerade sig i mycket större utsträckning än jag kunnat hoppas på och framför oss låg nu en plan på ett helt projekt inom projektet, med önskemål om flera bokevent och återkommande träffar även vid sidan av bokeventen.

Projektledaren hade presenterat några möjliga boktitlar och förslag på teman att knyta upp projektet till. Det viktiga var att hitta ett för ungdomar angeläget tema. Efter det första mötet blev fritidsledarnas uppgift att slutligen bestämma bok och titel på projektet samt specificera en skiss på ett slags schema. Projektledaren fick undersöka möjligheten att utveckla det utlovade bokeventet till flera event och fundera på hur respektive roller skulle fungera och agera för de övriga träffarna.

Funderingar på varsin kammare för projektledare, fritidsledare och bibliotekarie samt diverse mejl senare stod en planering på 19 träffar, 4 bokevent och temat/titeln "Omöjlig kärlek" klar. Boken som skulle vara grunden i projektet var *Om jag kunde drömma*, den första i Stephenie Meyers *Twilight-serie*.

Problemen att lösa på vägen var hur man håller kvar hungriga ungdomar kvällstid (mat för över 20 träffar stod inte i budgeten) och att motivera att en kommun fick 4 event då övriga bara får 3. En projektledares tidsutrymme satte också begränsningar i praktisk medverkan. Med hjälp av biblioteket i Kisa, extra medel från projektet med motiveringen att vi når ungdomar på fritiden och att huvudansvaret för träffarna mellan eventen skulle ligga på fritidsledarna sjuösattes så projektet och det var dags för rekryteringen.

Genomförande

Med affischering och den effektiva metoden "djungeltelegrafen" kunde upptakten ske den 11 november 2009. 6 av de föransmällda 10 ungdomarna, som alla var tjejer, dök upp. Ett par hade i förväg meddelat förhinder och några hade glömt.

Fram till årsskiftet hanns det med 6 ytterligare träffar, varav 2 bokevent.

Vid fritidsgårdens egna träffar slöt mellan 6 till alla 10 tjejer upp. Aktiviteter vid träffarna var bl.a. att arbeta med ord och skapande av berättelser utifrån läsning ur boken, att laga mat med boken som inspiration och att uppleva den maten med alla sinnen.

För det första bokeventet hade projektledaren anlitat en konstnär för att gestalta bokens tema kärlek/omöjlig kärlek. Tjejerna gjorde idolbilder med varandra som råmaterial och färg och kamera till redskap. Bibliotekarien läste ur boken ett stycke med fokus på omöjlig kärlek.

Vid det andra bokeventet var drama metoden för att uppleva bokens tema. Par- och gruppövningar varvades med de diskussioner runt känslorna som uppstod genom övningarna. Fritidsledaren läste ur boken och känslan gruppen tog fast på var utanförskap, som sedan blev den slutliga gestaltningsövningen.

Våren 2010

Upptakten för våren blev bokevent nummer 3.

Vid detta tredje event medverkade Östgötamusiken. Musikerna spelade musikstycken med kopplingar till bokens tema. Ungdomarna hade valt känslomässigt laddade texter ur boken som varvade musikstyckena. Sedan bearbetade musiker och ungdomar text och upplevd känsla tillsammans.

6 träffar följde under tiden mellan vårens bokevent. Mellan 6 och 9 av tjejerna deltog. Aktiviteter som ungdomarna gjorde var att välja citat ur boken och låta dem inspirera målandet, fotografera omöjlig kärlek, göra släkträd för personerna i boken, välja ut och lyssna på låtar med temat omöjlig kärlek, se film och övernatta på fritidsgården.

Det fjärde och sista eventet var det skivrarverkstad med ledning av inbjuden textmakare/författare. Här var det skivrarlust och fantasi utifrån bokens tema som stod i fokus. Övningar med processkrivande och berättarglädje utmanade tjejerna denna gång. Med tanke på den kommande egenproducerade utställningen hjälpte textmakaren även till med tips för utställningstexter.

För vårens resterande 6 träffar var innehållet intervjuer med människor i Kisa samhälle, dikter och diktskapande, samla ihop material och bygga utställning.

Som ett resultat av alla träffar, bokevent och gemenskap stod så utställningen *Omöjlig kärlek - en bok är mycket mer än bara ord* klar för vernissage den 31 maj på Kisa bibliotek. Utställningen visades där t o m 17 juni.

Under utställningsbyggandet hade några tjejer engagerat sig extra i projektet och beslutade att försöka åka på en studieresa för att studera hur man gör utställningar. Med egna aktiviteter samlade de ihop pengar för resan och en studieresa till Stockholm med utställningsbesök blev därför också en del av projektet.

Hösten 2010

Som final i projektet *Omöjlig kärlek* ställde Östergötlands museum ut utställningen i "Blå hörnan" (ett rum för tillfälliga utställningar utanför den mer långsiktiga planeringen på 3 års basis). Utställningen hade vernissage den 19 september och stod t.o.m. slutet av oktober.

Eftertanke

Vid tillfället för utställningens slut hade det gått ett år sedan det allra första mötet i Kisa. Som projektledare var det min uppgift att initiera, möjliggöra och stötta processen. Huvudarbetet har fritidsledarna och ungdomslotsen gjort. Förutom naturligtvis ungdomarna själva! Utan dessa hade inget av detta varit möjligt.

Projektet *Omöjlig kärlek* var förstås mer än vad någon projektledare vågat drömma om och genom det fylldes projektets syfte och mål flera gånger om.

Sammanfattningsvis är det en fantastisk resa i flera plan som året bjöd på. För alla inblandade. Det kan inte uttryckas bättre än med ungdomarnas egna ord:
En bok är mycket mer än bara ord!

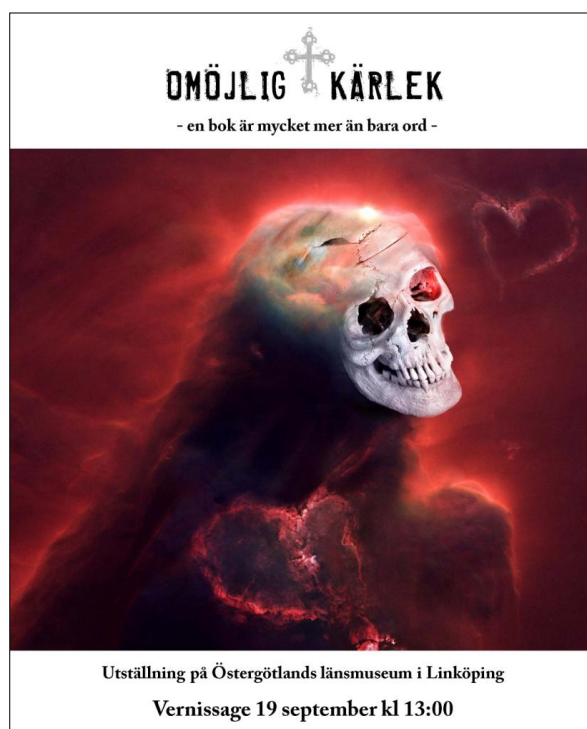

Foto: Markus Hall

Läs mer om läsprogrammet i Kisa i *Bokens alla sidor*. Utvärdering 2011-01-04. Eva Bergstedt. s. 5-9.

Bokevent light

Ett alternativ till de större bokeventen med professionella kulturaktörer togs fram. Det kallas bokevent light och är tänkt som inspiration att hämta nya idéer och tankar från, när man vill utveckla sin verksamhet, men saknar resurser vad gäller tid och ekonomi. Det erbjuder bibliotekarier ett redskap att genomföra bokevent på egen hand.

Materialet var ute bland bibliotekarier i länet och i Läskonster för synpunkter. Det omarbetades flera gånger, innan det fick sin nuvarande form.

I bokevent light ges bl. a. konkreta idéer på hur man kan skapa stämning i rummet, hur man väljer berättarperspektiv, vilka spelregler som är lämpliga att beakta och hur man skapar en trygg grupp.

Grundidén för bokeventen är att möta boken med många sinnen, på många olika sätt med hjälp av olika konstformer. Lightvarianten ger förslag på hur man på ett enkelt sätt, kan arbeta kring eget skapande när det gäller skrivande, kropp, rörelse och drama, bild och form samt med musik.

Läs mer i bilagan – ”Bokevent light”

Bokevent light går att ladda ner på Länsbibliotek Östergötlands webbplats. Den finns också som bilaga i *Läskonsters rapport* ”Läskonster – nya former för lässtimulans”.

Kulturaktörnätverk

En inventering av tänkbara kulturaktörer påbörjades tidigt i projektet. Urvalet av kulturaktörer gjordes med tanke på att olika kulturyttringar skulle representeras i projektet. Dessutom var målet att i möjligaste mån nyttja lokala aktörer. Det senare för att underlätta för kommande och vidare samarbete mellan bibliotek och kulturaktör.

Ambitionen att ta in lokala kulturaktörer i eventen visade sig mestadels vara svårgenomförbar, eftersom det inte alltid fanns kulturaktörer med ”rätt kompetens” för bokeventets inriktning i resp. kommun. Avstånden i Östergötland gör det dock enkelt att resa mellan länets tretton kommuner. En lista för hela länet är alltså inte omöjligt.

Till eventen i Navestad och Söderköping hyrdes kulturaktörerna in var från Kulturskolan på respektive plats. Detta gjordes medvetet av projektledaren, eftersom hon visste att bibliotek och kulturskola söker mer samarbete i framtiden.

Ett problem som tillkommit är de nya arbetsmarknadsreglerna som gör att många kulturaktörer inte har råd att medverka i ett bokevent under några timmar. Den formen av arbete gör att de därmed inte får ekonomiskt stöd för resten av arbetsveckans timmar, utan förväntas klara sig på den ersättning de får för dessa få timmar. Ett flertal kulturaktörer har därför under våren tackat nej till medverkan av ekonomiska skäl.

En kontaktlista för bokevent i Östergötland är påbörjad och finns som bilaga till denna rapport.

Kontakter med Läskonster

I Östergötland har *Läskonster* pågått parallellt med projektet *Bokens alla sidor*. *Läskonster* har haft åtta deltagare från biblioteken i Linköping, Norrköping, Mjölby och Motala.

Lena Lindgren var projektledare för båda projekten fram till våren 2009, då Annika Holmén tog över ansvaret för *Läskonster* och nya projektledare arbetade med *Bokens alla sidor*.

Lena Lindgren hade kontinuerlig kontakt med projektledningsgruppen i *Läskonster*. Hon deltog i ett s.k. Växthus i Gävle där tankar kring litteraturhus diskuterades och gjorde ett studiebesök på Riksutställningars utställning *Nattpäron*, vilket gav uppslag till många nya idéer.

Projektledaren deltog även i de seminarier och internat som ordnades inom ramen för projektet *Läskonster* vilket gav ökad kunskap kring barn och ungas medievanor och möjligheter att nätverka, bolla idéer och marknadsföra *Bokens alla sidor* inom biblioteksvärlden.

Vid ett internat i Tällberg genomfördes ett bokevent av enklare karaktär i vilket ett 40-tal bibliotekarierna från nio län deltog. Lena Lindgren genomförde eventet på egen hand, då hon har stor vana vid bild- och dramapedagogik. Responsen var god och många efterfrågade event på hemmaplan.

Deltagandet i *Läskonsters* projektledningsgrupp tog en del tid, men var mycket värdefullt eftersom gruppen kunde förmedla en mycket stor kunskap om biblioteksvärlden, läsfrämjandearbete och projektarbete. Lena Lindgren i sin tur, tillförde gruppen viktiga erfarenheter från museivärlden.

Projektledningsgruppen erbjöd dessutom ett stöd i det lokala arbetet med de östgötska läskonsterdeltagarna. Bibliotekarierna i Motala, Mjölby och Linköping blev också de första som bokade in ett bokevent på hemmaplan.

Vid flera tillfällen fördes diskussioner i projektledningsgruppen om litteraturhus/läsupplevelsecentrum. Projektledaren deltog i en studieresa till Gotland inom ramen för *Läskonster*, för att studera de s.k. *Fokusrummen* på biblioteken. Resan var mycket inspirerande och gav upphov till en hel del tankar om vidareutveckling på hemmaplan. Idéutbytet kring litteraturhusen fortsatte även efter att Annika Holmén tagit över projektledarskapet för *Läskonster* i Östergötland.

Förankring

Den dåvarande bibliotekskonsulenten på länsbiblioteket bjöd in brett till gruppen som skrev fram projektansökan. Regionala institutioner och länets två största bibliotek deltog i arbetet.

Bibliotekscheferna informerades om *Bokens alla sidor* på ett bibliotekschefsmöte i projektets inledningsskede. Efter ett år behövdes en förnyad förankring och cheferna fick själva uppleva ett minievent på ett chefsmöte våren 2009. Projektledaren höll i eventet med *Skämmerskans dotter* som utgångspunkt och cheferna fick skapa småskulpturer av ståltråd, garn, papper och tejp.

Länets barnbibliotekarier bjöds in till det allra första eventet på Östergötlands länsmuseum. Våren 2009 hade flera nya barnbibliotekarier tillträtt och det fanns anledning att berätta om projektet igen. På ett barnbiblioteksmöte fick länets barnbibliotekarier uppleva ett minievent, med utgångspunkt i bokeventet i Vadstena. *Den onda kraften* berättades av barnbibliotekarien i Vadstena och projektledaren höll i enkla drama- och samarbetsövningar.

Bibliotekskonsulenterna har sedan våren 2009 kontinuerligt informerat om projektet och förmedlat kontakter mellan projektledaren och biblioteken.

Marknadsföring och spridning

På Länsbibliotek Östergötlands hemsida finns en projektsida för *Bokens alla sidor*. Denna har kontinuerligt uppdaterats med ny information.

Lena Lindgren har beskrivit bokeventen i Boxholm, Väderstad, Skänninge och Motala I *Läskonsters* blogg.

I flera kommuner har lokalpressen bevakat eventen.

Projektledaren Maria Linderström skrev en artikel om projektet i länsbibliotekets tidskrift *Biblioteken i Östergötland* och använde exempel från bokeventen i Kisa och Ödeshög - *Kreativa möten mellan ungdomar och böcker*.

Annika Holmén skrev en artikel om *Squosh* i *Biblioteken i Östergötland – Skrivlust!*

Projektet har genom projektledarens deltagande i *Läskonster* nått ut till nio län och ett 80-tal bibliotekarier.

På Bok och Biblioteksmässan 2010 deltog *Bokens alla sidor*, Kerstin Olsson, chef för Länsbibliotek Östergötland och Lena Lindgren och *Läskonster*, Lena Lundgren, utvecklingsledare Regionbibliotek Stockholm och Erika Markne, barnbibliotekarie i Hallstavik i seminariet *Hur skapar man unga läsare?* anordnat av Kulturrådet.

Delaktighet och eget skapande

De flesta ungdomar har deltagit med stor entusiasm i bokeventen. Boken/berättelserna har öppnat flera sinnen och möjliggjort skapande inom många olika områden.

Projektledaren och medverkande bibliotekarier har noterat att ungdomar som aldrig annars läser böcker haft utbyte av att möta berättelsen i en annan form. Skriftspråket blir inget hinder för att möta en upplevelse. Ungdomar som har läs- och skrivsvårigheter eller ett annat modersmål än svenska kan delta på samma villkor. I bästa fall kan bokeventen underlätta läsförståelsen av böckerna. Bokeventen kan också utformas så att hänsyn tas till olika former av funktionsnedsättning.

Ungdomarna har inte själva varit med och beslutat vilken bok/vilka böcker eller vilken form av kulturaktivitet som ska ingå i eventen.

Från början tänkte man att varje år skulle ha ett tema för alla bokevent. Detta övergavs, för att ge varje bibliotekarie möjlighet att tillsammans med projektledaren, pedagoger eller fritidsgårdspersonal välja bok utifrån kunskaper om gruppen ungdomar som skulle delta i eventen.

Bokens alla sidor. En kandidatuppsats

Bokens alla sidor. Ett nytt sätt att främja ungdomars läsning genom Bok-event? En kandidatuppsats. Erika Horvat
En kort sammanfattning.

Hösten 2008 kontaktades projektledaren av Erika Horvat, skolbibliotekarie i Boxholm. Erika ville genomföra ett antal bokevent inom ramen för sin pågående utbildning vid Bibliotekshögskolan i Borås. Efter ett antal möten, där också rektor och lärare deltog, valdes en åttondeklass ut att delta i samtliga tre planerade event. Utgångspunkt blev tre olika böcker och tre kulturaktörer med kulturformerna konst, skrivande och drama som inriktning.

Bokevent ett utgick från boken *Kabinettets hemlighet* av Martin Widmark. Uppdragen vid detta tillfälle utgick från materialen lera, papper, ståltråd, maskeringstejp och en avbitare. Före, mellan och efteråt gjordes återkopplingar till boken. Själva grupprocesserna diskuterades också.

Boken *Ful* av Scott Westerfeld var utgångspunkt i bokevent två. Här fick eleverna arbeta med skrivande tillsammans med en skrivarpedagog.

Vid det sista bokeventet jobbade klassen med en dramapedagog utifrån boken *Hålla masken* av Magnus Ljunggren. Vid samtliga event var det projektledaren, tillika museipedagog, som iklädde sig rollen som berättarjag och höll i diskussioner kring böckerna.

Uppsatsen utgår från det tredje eventet. Bibliotekarien Erika Horvat genomförde deltagande observationer. Därefter genomförde hon intervjuer med fyra elever, projektledaren och dramapedagogen. Syftet med uppsatsen var att undersöka om aktiviteter i bokevent kan fungera som lässtimulerande metod i en högstadielklass. Här följer några citat från Erikas sammanfattning av uppsatsen. (s.39)

”Undersökningens resultat visar inte på någon skillnad mellan hur läsintresserade och icke läsintresserade elever tog emot aktiviteterna på Bok-eventet. Alla fyra intervjuade ungdomar ansåg att aktiviteterna på Bok-event hängde ihop med boken.”

”Metodens påverkan på elevers läsning av den utvalda boken visade sig vara begränsad”

”Mina slutsatser är att *Bokens alla sidor* genom aktiviteterna på Bok-eventen skulle kunna ingå som en del i en läsfrämjande metod och kombineras med andra moment. I en sådan metod skulle fritt berättande ur boken kunna sammankopplas med högläsning, Bok-eventen skulle kunna pågå under en längre tid och organiseras genom ingångar till boken med flera kulturella uttrycksätt utifrån elevers intresse, kunnande och kompetenser och leda till samtal och erfarenhetsutbyte.”

”Eleverna skulle kunna få större inflytande på alla delar som ingick i projektet med möjlighet att lyfta fram och visa områden som de är bra på och kanske lära sina kamrater eller lärare bättre. Återkommande Bok-event skulle kunna ge ungdomar möjlighet till att fördjupa sig i den utvalda bokens värld så att den ska kunna beröra och motivera till läsning”

Läs mer om bokeventet i Boxholm i bilagan – *Klippt ur Läskonsters blogg*

Läs mer i kandidatuppsatsen *Bokens alla sidor. Ett nytt sätt att främja ungdomars läsning genom Bok-event?*

Eva Bergstedts utvärdering

Bokens alla sidor. Utvärdering 2011-01-04

”Att berätta är en uråldrig metod. Det är magiskt och fungerar även i vår tid. 30 årskurs åttor lyssnade – och det var knäpptyst!” s. 15

På uppdrag av Länsbibliotek Östergötland har frilansjournalisten Eva Bergstedt utvärderat bokeventdelen av *Bokens alla sidor*. Arbetet med Litteraturhuset var under utvärderingen ännu inte avslutat. Eva Bergstedt har också följt och utvärderat systerprojektet *Läskonster*. Hela utvärderingen finns att hämta på Länsbibliotek Östergötlands hemsida.

Bokens alla sidor har flera goda syften och många mål, men tyvärr är flera av dem svåra att mäta. Eva Bergstedts uppdrag avgränsades därför till tre frågeställningar.

- Har deltagande bibliotekarier förändrat det läsfrämjande arbetet efter att de deltagit i *Bokens alla sidor* – d.v.s. har bokeventen bidragit till en bestående skillnad i synen på hur man kan arbeta med lässtimulans?
- Har bibliotekarierna i sin yrkesroll fått ut något av samarbetet med olika kulturaktörer och i så fall vad?
- Har museipedagogerna i sin yrkesroll fått ut något av samarbetet med biblioteken och i så fall vad?

15 intervjuer genomfördes med personal på Länsbibliotek Östergötland, två av tre projektledare på Östergötlands museum och samtliga tio bibliotekarier som deltagit i bokeventen.

Dessutom gjordes en intervju med en fritidsledare och en ungdomslots i Kinda kommun utanför utvärderingens frågeställningar. Projektet på fritidsgården i Kisa kändes värt att ta med i utvärderingen på grund av den alldeles speciella insats, som alla inblandade lade ner på det som kom att kallas *Omöjlig kärlek – en resa i upplevelser*.

Läsprojektet i Kisa redovisas inte här, men är väl värt att läsa i utvärderingen. Projektledaren Maria Linderström beskriver arbetet kring *Omöjlig kärlek* på sidan 13 ff denna rapport.

Resultat- bibliotekarier

Vid sammanställningen av intervjuerna med de tio bibliotekarierna framkommer följande:

”Bibliotekarierna är överlag **positiva till projekt i allmänhet** som ett sätt att pröva nya idéer och utveckla verksamheten. Men den generella uppfattningen är att projekt inte gör underverk för utvecklingen av den dagliga verksamheten, däremot kan de vara injektionssprutor som behövs för att lyfta arbetet vid enstaka tillfällen, men också för att vidga vyerna och få inspiration till nya tänkesätt” s. 9

Framgångsfaktorer

Det övergripande syftet för projektet - att få fler unga intresserade av läsning är inte möjligt att uttala sig om, men samtliga bibliotekarier är eniga om att eventen varit lyckade.

Ungdomarna har varit engagerade och haft kul och fått en annan ingång i böckerna jämfört vad de är vana vid. Upplevelsen blir mer lustbetonad när det inte finns något tvång att läsa boken. Lärarna har uppskattat det gränsöverskridande sättet att arbeta läsfrämjande.

Kanske når man andra grupper än de redan läsvana med hjälp av andra kulturformer. Dyslektiker kan t.ex. få en större känsla för en berättelse när fokus inte ligger på att läsa eller skriva, utan på upplevelser genom drama, bild eller dans. Bibliotekarierna har också knutit nya kontakter med kulturaktörer och fått nya idéer och verktyg för hur man kan genomföra bokevent light.

Brister och problem

Några bibliotekarier har försökt och misslyckats med att få igång ett samarbete med fritids-gårdarna och det har varit svårt att locka pojkar på fritiden. En brist, som påtalas är att det var vuxna som genomförde planeringen med evenen. Ungdomarna själva deltog inte på något sätt i planeringen, t.ex. i val av bok.

Det genomfördes för få event för att projektet verkligen skulle ge genomslag i verksamheten.

Det har också varit svårt att hålla ork och entusiasm igång för att fortsätta med idéerna som fötts. Tid och pengar behövs för att genomföra bokevent tillsammans med någon kulturaktör.

Har bokeventen gjort någon bestående skillnad för bibliotekariernas sätt att arbeta med läsfrämjande insatser?

Bibliotekarie av lerkluttar

*"/.../"*minst hälften av bibliotekarierna *inte* tycker att bok-eventen gjort någon bestående skillnad för deras läsfrämjande arbete. Däremot framhåller många att de fått inspiration, kunskap och nya idéer som de bär med sig och kanske kommer att omsätta i praktisk handling när tid och ork finns, vid enskilda tillfällen. Flera poängterar också att enskilda lärare som deltagit i event under skoltid blivit entusiastiska över arbetssättet och att det därmed finns en möjlighet att skolan, genom "Squoosh", blir en part i ett eventuellt fortsatt arbete med bokevents." s.12

Har bibliotekarierna i sin yrkesroll fått ut något av samarbetet med andra kulturaktörer och i så fall vad?

*"/.../"*att bibliotekarierna generellt tycker att de fått inspiration och nya idéer i samarbetet med andra kulturaktörer. Men flera påpekar att det inte innebär att biblioteksverksamheten i sig utvecklas" s.14

Resultat - museipedagoger

De bägge projektledarna som intervjuats är museipedagoger på Östergötlands museum. De har arbetat fram metoden bokevent och bokevent light. De har bl.a. initierat bokevent, haft kontakter med bibliotekarier och kulturaktörer och hållit i workshops för bibliotekarier och chefer.

Framgångsfaktorer

Projektledarna har sett nya metoder införas vid biblioteken. Det har varit en spännvid över länet och att alla nås är viktigt ur en demokratisk aspekt. Evenen har sett olika ut och bibliotekarierna har alla möjligheter att få idéer från varandra.

Samarbetet med länsbiblioteket har varit öppet och tillåtande vilket lett till ett kreativt klimat.

Läsfrämjandearbetet på projektet i Kisa blev mycket lyckat. Engagemanget från barnens/ungdomarnas sida har varit stort. Man kan konstatera att metoden med bokevent fungerar.

Brister och problem

I början var det svårt att marknadsföra projektet eftersom ingen visste vad ett bokevent var. Förankringen för chefer och bibliotekarier kunde ha varit tydligare, trots att de fick delta i event och workshops. Projektledarna hade gärna genomfört fler event för att ge ett större genomslag i verksamheten.

Det är svårt att nå ungdomar på fritiden, tar långt tid att skapa relationer till dem och få ihop dem till en grupp.

Kulturaktörernas olika tariffer ställde ibland till med problem vid arvodering och nya akasseregler gjorde att en del kulturarbetare tvingades tacka nej till uppdrag.

Har museipedagogerna i sin yrkesroll fått ut något av samarbetet med biblioteken och i så fall vad?

/.../”att museipedagogerna utvecklat sin egen yrkeskompetens genom samarbetet med bibliotekarierna De har fått en ökad kunskap och idéer om vilken roll litteraturen kan ha i deras arbete som museipedagoger, bl. a i skapandet av utställningar och i det direkta mötet med en lyssnande åhörarskara” s.16

Analys och reflektion

Eva Bergstedt har flera reflektioner kring de svar som framkommit utifrån frågeställningarna. Här redovisas ett axplock:

”Kan man förvänta sig att ett treårigt projekt ska leda till bestående förändringar i en verksamhet? Att, som i detta fall, bokeventen ska innebära genomgripande förändringar i det läsfrämjande arbetet vid biblioteken? Det mest trovärdiga svaret på den frågan i detta projekt är nej. Det enskilda bibliotekets arbete förändras inte mycket eller inte alls, utöver att man testat en ny metod vid ett eller flera enstaka tillfällen. Men **den samlade erfarenheten** av ett projekt gör att sannolikt något även händer i verksamheten, sett över tid. Det vittnar svaren om i denna utvärdering” s. 16

*/.../”Det är först när man tittar **övergripande på ett helt läns arbete** som det är lättare att se tendenser till att något faktiskt händer (tex i form av fler samarbeten mellan bibliotek och kulturaktörer/institutioner) och ger verksamheten en skjuts framåt. Projektledarna vid museet lyfter tex fram demokratiaspekten att alla deltagande kommuner, oavsett storlek eller geografiskt avstånd till kulturinstitutioner, haft möjlighet att testa olika kulturformer” s.16*

*/.../”För **varje enskild ungdom** som får upp ögonen för berättandet/boken så är det en vinst i sig som kan ha stor betydelse för en ung människas liv och framtid” s. 16*

”Flera av de intervjuade tror att man med bokeventen kan **nå andra grupper av ungdomar** som annars är svåra att locka till läsning, exempelvis dyslektiker som kan nå fram till berättelsen genom andra uttrycksformer än att läsa eller skriva” s. 17

”Det är uppenbart att bibliotekarierna upplever samarbetet med andra kulturaktörer som positivt och utvecklande. Det blir en kick för dem i deras eget arbete. Dels handlar det om ett utåtblickande kring hur man kan arbeta på andra sätt med

boken/berättelsen, dels om att få en inblick i andra kulturaktörers arbete som i sig kan ge olika slags korsbefruktning och inspiration i den egna yrkesrollen” s. 19

/.../”Museipedagogerna, i sin tur, tycker att samarbetet med bibliotekarierna berikat deras yrkesroll. Bibliotekarierna har en kompetens som inte museipedagogerna har, detta korsbefruktar deras olika verksamheter. Exempel på detta är att de med hjälp av bibliotekarierna kan välja ut litteratur som kan komplettera utställningarna på museet, men också, exempelvis, att de tillsammans fortsätter att arbeta med bokevent, kanske inom ramen för ”Squoosh” s.20

”De event som genomförts på ungdomarnas fritid har nästan enbart lockat flickor. Det är svårt att få med pojkar på denna typ av aktiviteter. Samtidigt visar det stora engagemanget vid de event som gjorts i klasserna att också pojkar deltar med liv och lust. Här finns det utmaningar för exempelvis bibliotek och fritidsgårdar att nå även pojkarna” s. 20

Följande frågor söker enligt Eva Bergstedt sina svar. De kan i bästa fall föra detta och kommande projekt vidare mot en större varaktighet:

”När ska man som projektdeltagare vara nöjd med ett projekt, utöver den individuella stimulans man har fått? Finns det ”ett glapp” i viljan att delta i ett projekt och att sedan genomföra det på ett ambitiöst sätt” s. 18

”Har man som projektdeltagare möjlighet att ta ett ansvar för att intentionerna med projektet fullföljs, även efter att det avslutats? Ska man överhuvudtaget ha ett sådant ansvar?” s. 18

”Finns det brister i den lokala organisationen som försvårar för bibliotekarierna att aktivt gå in i ett projekt och att även medverka till att det får en långsiktig effekt?” s. 19

”Hur används erfarenheterna av ett projekt vid planeringen av den framtida verksamheten?” s. 19

”Hur stort ansvar ska vila på bibliotekschefen?” s. 19

”Hur stort ansvar ska vila på ”projektägaren” – länsbiblioteket?” s. 19

Chefens roll

Eva Bergstedt resonerar över hur återkopplingen mellan personal som deltar i projekt och chefen fungerar. Vad gör chefen med de erfarenheter/synpunkter som rapporteras? Reflekterar bibliotekschefen tillräckligt över vad det innebär att en medarbetare deltar i ett projekt? I detta projekt handlar det t.ex. om att ta tillvara på bibliotekariernas önskemål om att samarbeta med andra kulturaktörer. Vilka långsiktiga åtaganden kan då vara aktuella att genomföra?

Länsbibliotekets roll

Eftersom bibliotekcheferna har en central funktion för att ett projekts syfte ska leva kvar långsiktigt är det viktigt att länsbiblioteket stöttar cheferna i sin roll. Har cheferna varit tillräckligt involverade i ”Bokens alla sidor”? Har deras roll lyfts tillräckligt i projektet?

”Ingen kan säga om detta läsfrämjande projekt lett fram till att fler unga långsiktigt lockats till läsning. Däremot är alla eniga om att barnen och ungdomarna varit verkligt engagerade i berättelsen under bokeventens gång. Kan detta i sig vara ett tillräckligt bra resultat? Fascinationen över berättelsen har ju väckts, vilket i sig kan betyda något för den enskilda”
s. 20

Utvärdering Maria Linderström

Sammanfattning och tankar framåt från projektledaren

Metoden bokevent

I korta drag handlar ett bokevent om att möta en bok med många sinnen, på många olika sätt med hjälp av olika konstformer. Under projekttiden genomfördes ett antal bokevent tillsammans med kulturaktörer och olika kultruttryck för ungdomarna.

I nio av Östergötlands tretton kommuner har skolelever från åldern 6 år till årskurs 9 bland annat fått möta en bok i samarbete med bibliotekarie, museipedagog, kulturaktör (bildkonstnär, dramapedagog, skivarpedagog, musiker m.fl.) och utöva drama, konst, göra skrivövningar mm. Lärare eller fritidspedagoger har möjliggjort mötena enligt skolschema eller på fritiden.

Här stannar likheten för bok- eventen, då alla bokevent under projekttiden ser väldigt olika ut både avseende organisation och innehåll. Det beror dels på att projektet haft olika projektledare men också att det funnits en medvetenhet i att testa så många olika sätt och variationer som möjligt.

För att sammanfatta metoden och underlätta användandet av den har ett inspirationsdokument framställts som går under namnet Bokevent Light. Bokevent Light har under den senare fasen av projektet presenterats på både Länsbibliotek Östergötlands respektive Östergötlands museums hemsida.

Kulturaktörer

Kulturaktören har kontaktats av projektledaren och fått i uppgift att leda en aktivitet för eleverna med innehåll kopplat till bokens tema. Urvalet av kulturaktörer har skett med tanke på att olika kulturyttringar ska representeras i projektet. Dessutom var målet att i möjligaste mån nyttja lokala aktörer. Det senare för att underlätta för kommande och vidare samarbete mellan bibliotek, skola/fritidsgård och kulturaktör.

Projektledarrollen

Projektledaren har varit inspiratören och den sammanlänkande kontakten mellan bibliotekarie, lärare/fritidspedagog och kulturaktör. Projektledaren har också i olika utsträkningsgrad varit med och genomfört bokevent. Under projekttiden har projektledarrollen innehaft av tre olika personer. Den person som varit projektledare under år 1 byttes av med museipedagogen som fått projektledartjänsten men varit föräldraledig under projektets första år. För att stötta projektet under överlappningsfasen medverkade även ytterligare en museipedagog under våren 2009. Samtliga projektledare är anställda som museipedagoger på Östergötlands Länsmuseum.

En bibliotekskonsulent har anställts på Länsbibliotek Östergötland vilket ger ökade möjligheter att stärka arbetet med läsfrämjande inom länet. Bibliotekskonsulenten och projektledaren har haft ett nära samarbete kring projektet.

Utvärdering

En enklare utvärdering har vid samtliga bokevent som genomförts från oktober 2009 lämnats ut från projektledaren för ungdomarna att fylla i. Utvärderingsmöten med bibliotekarierna har också i möjligaste mån skett efter eventen. Syftet med de snabbt återkopplande utvärderingarna var att under projektets slutfas kunna utvärdera projektet utifrån både bibliotekariernas och deltagarnas perspektiv på ett enklare sätt.

En utvärdering av projektet som helhet har gjorts av Eva Bergstedt, frilansjournalist i Linköping.

Metodutveckling

Då projektet avslutas efter år 3 är det i huvudsak bibliotekarierna som kan fortsätta att arbeta med idéerna inom *Bokens alla sidor*. Därför har det under år 2 lagts en tyngd vid att utöka bibliotekariernas egen ansvarsdel/medverkan i bokeventens olika faser. Därför har det också erbjudits fortbildning för bibliotekarierna inom projektet. Syftet har där varit att ge verktyg, metoder och mod för att arbeta på egen hand och därmed stärka metoden som utarbetats inom *Bokens alla sidor*.

Två fortbildningsdagar uppbyggda enligt modell med workshops erbjöds vid två tillfällen för barnboksbibliotekarierna i länet. Det ena handlade om att gestalta och visualisera en bok, det andra om drama och kroppsspråk som metod. Båda dessa fortbildningstillfällen med fokus på både teori och praktik hölls på Östergötlands Länsmuseum.

Framtidstankar – Problem, möjligheter, projektets resurser och status

•Barnbibliotekarierna
Förhoppningen är att barnbibliotekarierna genom att ha medverkat i ett bokevent och fortbildningstillfällen inom projektet fått verktyg som de kan använda. Kan man titta på metoderna inom *Bokens alla sidor* som ett förhållningssätt till bokens innehåll och presentation och kan bibliotekarierna inom sina tjänster samverka med andra institutioner finns lösningar att finna.

Barnbibliotekarier på dramaworkshop

•*Bokens alla sidor* kan leva kvar inom regeringens permanenta satsning *Skapande skola*. Inom *Skapande skola* ges möjlighet för skolor att finansiera kultur som inte funnits tidigare. Det finns möjlighet för Länsmuseum och Länsbibliotek att utarbeta ett koncept och ett erbjudande med metoden från *Bokens alla sidor* som marknadsförs till skolorna.

•*Bokens alla sidor* som redskap för språkinläring och för att öka ett internationellt och kulturellt/interkulturellt samarbete

Bokevent med fokus på upplevelsen genom olika sinnen är optimalt sätt att nå ungdomar som ännu inte lärt sig svenska. Genom sinnena kan man få kommunicera bokens röda tråd, samtidigt som ord förs in för att förstärka och locka till språkinläring. Samverkan inom kommunen är viktig för att nå ett samarbete med dessa grupper med behov av språkträning.

•*Bokevent light*

Utöver möjligheten med *Squoosh* kan det också vara svårt att få medel till att betala en professionell kulturaktör, eventuella medel till extern lokal och rekvisita som kan behövas. För de bibliotekarier, pedagoger m.fl. som önskar utveckla yrkesroll och metodik, finns förhoppningen att projektet *Bokens alla sidor* kunnat stötta och inspirera med metoder som ska vara relativt lätta att ändå plocka in såsom enstaka exempel på grepp och övningar som de som presenteras *Bokevent light*.

•*Bokens alla sidor* på fritiden

Genom Kisa-projektet (där man genomförde veckoträffar under en längre period som en utveckling av bokeventen), exemplet i Norrköping (med ett öppet bokevent på fritiden) och i viss mån även tillfället i Navestad (med en fritidsgrupp) har projektet under år 2 lyckats spränga ramarna med bokevent knutna till den obligatoriska skolan och skoltiden.

Att ungdomar sprider positiv information om bokeventen för varandra är bästa marknadsföringsmetoden. T.ex. kan *Skapande skola* vara ett sätt att få många ungdomar att möta bokevent och därmed göra begreppet mer känt. Det kan därför också vara en metod för att lyckas föra in det som en fritidsaktivitet som drar ungdomar till sig. För det senare krävs dock personal som är villig att arbeta kvällstid. Fritidspedagoger och i viss mån museipedagoger gör detta redan. Den springande punkten blir hur man finansierar kulturaktörer om man vill gå utanför den kompetens som är befintlig hos t ex fritidspedagogen. Annars blir det avgörande vilka kompetenser dessa yrkesgrupper redan besitter, vilket naturligtvis kan vara väldigt olika.

Reflektioner

Byte av bibliotekskonsulent och projektledare underlättar vare sig förankring eller drivkraften i ett projekt. Vem som har gjort vad och med vem är svårt att reda ut i efterhand. Den viktiga förankringen hos bibliotekscheferna från början är en sak som kunde ha varit bättre. Det tog också tid att sätta sig in i skillnaderna mellan *Bokens alla sidor* och *Läskonster*. Samtidigt är det omöjligt att förutse att personal slutar och byter arbetsuppgifter. Trots detta kan man konstatera att båda projekten fullföljdes efter bästa förmåga. Överlämningen mellan projektledarna fungerade bra, även om man kan förstå att Lena Lindgrens alla erfarenheter från första året med båda projekten inte var möjliga att förmedla fullt ut.

Nio av tretton östgötakommuner deltog i *Bokens alla sidor*. Målet var att nå alla, för att få en demokratisk fördelning över länet. I tre av de fyra kommuner som inte deltog, fanns ingen barnbibliotekarie under projektetiden. Byte av chef och i något fall en genomgripande omorganisation gjorde att projektdeltagare hoppade av och att några av utvecklingsidéerna inte kunde genomföras.

Bokens alla sidor och *Läskonster* är två projekt som har befruktat varandra.

Läskonsterdeltagarna har kunnat omsätta kunskapsinhämtande från *Läskonster* genom att

prova på bokevent light eller bokevent i skarpt läge på hemmaplan. Projektledaren har i sin tur haft bokevent på ett seminarium för Läskonsterdeltagare.

Genom projektpengarna för *Bokens alla sidor* har alla länets bibliotekarer erbjudits workshops i båda projektens anda. Den ena handlade om att gestalta och visualisera en bok och den andra om drama och kroppsspråk som metod. Tanken med dessa var att ge redskap, metoder och mod att genomföra ett bokevent light på egen hand.

Barnbibliotekarierna har fått upp ögonen för samarbete med andra kulturaktörer. Kontakter har knutits mellan bibliotekarer, kulturaktörer och museipedagogerna.

Att genomföra bokevent på fritiden kan samtidigt vara svårt p.g.a. bristande ekonomiska resurser. Även om man har pengar gör de förändrade a-kassereglerna det svårt för många kulturaktörer att ställa upp för kortare arvodesanställningar.

Flera vittnar om att ungdomarna deltog i evenen med liv och lust. Muntligt berättande och eget skapande ger fler tillgång till en upplevelse, än vid den traditionella läsningen av en bok. Att ungdomarna själva inte deltog i planeringen ses av några som en brist. Det finns inget som hindrar att ungdomar bjuds in till planeringen av ett bokevent, väljer tema, bok och vilken typ av kulturaktivitet som kan vara aktuellt. Generellt kan sägas att vi behöver bli bättre på att tänka in barn- och ungdomars delaktighet på ett tidigt stadium i alla typer av biblioteksarbete.

En av projektledarna reflekterade tidigt över att det ofta verkar vara ett ganska ensamt arbete att vara barn- och ungdomsbibliotekarie. Många önskemål ska uppfyllas och oerhört lite resurser finns att genomföra desamma. Tid och ork kan göra det svårt att ta på sig mera arbete än det löpande. Det leder till viktiga frågor att beakta. Hur får man verksamhetsutveckling utan ny input? Hur kan bibliotekschefen stödja barnbibliotekarierna, för att barn och ungdomar ska få tillgång till barnbibliotek som "hänger med"? Kan vi genom samarbete mellan biblioteken och mellan bibliotek och regionala institutioner underlätta verksamhetsutveckling?

Det har varit svårt att nå ungdomar på fritiden. I stället valde man i flera kommuner att samarbeta med skolan. Lärare har på många håll uppskattat det gränsöverskridande sättet att arbeta kring litteraturen och berättelsen. Om biblioteken vill samarbeta med skolan finns en bra grogrund och pengar inom *Skapande skola*.

Omöjlig kärlek på fritidsgården i Kisa och bokeventet i Navestad visar att det inte är omöjligt att nå ungdomarna på fritiden. Kanske krävs lite extra envishet? Nu kan man i alla fall hänvisa till fritidsgårdspersonalen i Kisa, som är omvittnat nöjda med projektet där.

Det öppna bokeventet på Norrköpings stadsbibliotek visar att om man redan har en pågående fritidsaktivitet på biblioteket, är det lätt att få deltagare att anmäla sig.

Marknadsföring och kommunikation är något som personal på både länsbiblioteket och de kommunala biblioteken behöver lära mer om.

Framtid och långsiktighet

Barnbibliotekarierna har grundläggande kunskaper för att kunna genomföra bokevent light på egen hand. På nätverksträffar förs kontinuerligt diskussioner om utveckling av lässtimulerande metoder. Skrivlustsidan *Squoosh* är ett användbart verktyg i ett bokevent. Vi har kommit en bit på väg, men det är viktigt att vi arbetar vidare på att öppna bokens alla sidor.

En kontaktlista för kulturaktörer är påbörjad. Än så länge är en barnbibliotekarier intresserad av att arbeta vidare med bokevent inom *Skapande skola*. Länsbiblioteket och länsmuseet kan vara ett stöd i denna process.

Länsbiblioteket har en viktig uppgift att förankra nya metoder som bokevent hos bibliotekscheferna och erbjuda kontinuerlig kompetensutveckling för barnbibliotekarier inom området.

Bibliotekskonsulenterna på länsbiblioteket och museipedagogerna på länsmuseet har lagt grunden för vidare samarbete kring lässtimulans och verksamhetsutveckling i *Läskonsters* och *Bokens alla sidors* anda. Förstudien inför ABC-bokstavslek om litteracitet, språkutveckling och bokstäver som flyttar ut på bibliotekens barnavdelningar är ett exempel.

Lust att skriva

Litteraturhus

Östergötlands litteraturhus – en process

Bland målen för *Bokens alla sidors* finns viljan att skapa en mötesplats, med Les Art i Berlin som förebild. Denna mötesplats ska väcka nyfikenhet och kreativitet och locka ungdomar till eget skapande på fritiden. Förhoppningen finns också att genom samverkan skapa förutsättningar för bibliotekspersonal och övriga pedagoger att utveckla nya redskap och metoder för arbete med litteraturförmedling. Liksom för bokeventen så gäller det att sprida dessa idéer och metoder till pedagoger inom skolan.

I ansökan för år 1 uttrycks det så här:

”Ett tänkbart alternativ till den mobila verksamheten är att ett eller flera bibliotek inrättar fysiska rum som kan fungera som nav för projektet, där en permanent verksamhet kan byggas upp. En sådan plats kan även utgöra grunden för en kontinuerlig samverkan mellan kulturaktörerna”

Vid tiden för den andra ansökan (år 2) pågick diskussioner om formerna för ett litteraturhus i *Bokens alla sidors* projektledningsgrupp. Kontakterna med *Läskonster* gav ytterligare tankar, idéer och inspiration:

”Vi tänkte oss att bokeventen är mobila och flexibla för att göra det möjligt att genomföra dem även på mindre orter och i små lokaler. Ett tänkbart alternativ eller komplement är att skapa s.k. litteraturhus, att göra biblioteken till läsoplevelsecenter, med hjälp av de metoder som arbetas fram i *Bokens alla sidors* och de samtal som förs inom ramen för *Läskonster*. Hur ett sådant läsoplevelsecenter eller litteraturhus kan se ut är något vi funderar mycket på och önskar samtala om med samtliga aktörer och deltagare i projektet. I syfte att föra diskussionerna längre och konkretisera våra idéer kommer studiebesök att göras på andra platser där särskilda rum och miljöer skapats för barn och unga”

Fortsatta diskussioner kring litteraturhus pågick inom *Läskonsters* projektgrupp, där bibliotekskonsulenten Annika Holmén tagit över efter projektledaren. Studieresor arrangerades för läskonsterdeltagarna (av vilka samtliga också deltog i *Bokens alla sidor*) bl.a. till Litteraturhuset i Oslo och fokusrummen på Gotland. Projektledarna arbetade tillsammans med bibliotekarierna i Nattpäronutställningen, när den besökte Motala.

I tredje ansökan (år 3) formulerade följande tillägg:

”Dessa kan även vara webbaserade, istället för fysiska rum”

”I Litteraturhuset på webben möter boken/litteraturen olika konstformer. Det är flexibelt, bygger på interaktion och skall inspirera till eget skapande. Här finns t.ex. skrivarrummet, som erbjuder författarledd interaktiv skriarverkstad, författarrummet och barnportalen. Skafferiet innehåller bl.a. en metod- och kunskapsbank, erbjudanden om färdiga bokevent och kulturaktörsnätverk”

Digitalt litteraturhus

Annika Holmén fick projektansvaret för det digitala Litteraturhuset inom *Bokens alla sidor*. *Läskonsters* projektgrupp blev ett bra forum och bollplank för idéer. I samtliga deltagande nio län, utvecklades litteraturhus med olika inriktning.

Läs mer om litteraturhusen i rapporten ”Litteraturhus – Rum för Läskonster”.

Länsbibliotek Östergötland har tidigare utvecklat Barnens östgötabibliotek, novelltävlingen Unga berättare och Östgötabibliotek.se, med rika möjligheter för alla att ta del av och dela med sig av allehanda läslust i olika former. Hur kan man då utveckla det lässtimulerande arbetet genom att tillföra idén med ett litteraturhus på webben? Vad menas med ett digitalt litteraturhus? Dessa och många andra frågor diskuterades under många möten med personal från länsbiblioteket under vårvintern 2010. Till sist – i slutet av maj, visste vi vad vi ville ha. Det som från början varit ett helt hus, blev nu ett rum för skrivlust:

En tjänst som inspirerar till och underlättar eget skrivande – från ax till limpa!

Tjänsten ska innehålla flera funktioner i en open sourcelösning och den ska ligga på en egen server. Tjänsten skall gå att bädda in, embedded code, där man så önskar.

Med lockande utseende skall texter och bilder lätt gå att skriva in och/eller laddas upp i ett formulär, där det finns färdiga mallar. Designen skapar man själv (skall gå att spara om man vill dela med sig till andra) eller så erbjuds några färdiga mallar.

Under ”Mina sidor” skall en eller flera texter som är på gång, gå att spara och delas ut, med möjlighet till processkrivning och att ge feedback. Den färdiga texten skall gå att publicera i blädderform, som e-bok, e-ljudbok eller skrivas ut i pdf-format. Möjlighet att koppla till print-on demand.

En kravlista sammanställdes och en offertförfrågan gick ut till sex webbyråer i mitten av juni. I slutet av augusti hade vi fått in svar från tre webbyråer. Ett svar beskrev en totallösning, med många avancerade funktioner och alldeles för höga utvecklingskostnader för oss. En annan ville att vi skulle börja från början och undersöka vilka målgrupper som kunde vara aktuella. Hollies reklambyrå i Norrköping, erbjöd en lösning där litteraturhusets olika delar och funktioner kopplades ihop med Solentro, en befintlig bokskapartjänst. Vi valde dem som leverantörer av vårt litteraturhus.

Från litteraturhus till *Squoosh*

I Hollies offert ingick, förutom design, funktion, programmering och teknik, en grundlig förstudie och textskrivning. En projektgrupp bildades med My Lieberman, copy, Cilla Holmkvist, AD och Annika Holmén, biblioteksconsulent. Till gruppen knöts också Ninnii Söderberg, bibliotekarie på Åby bibliotek i Norrköpings kommun.

Under minst 8 workshops, den första i början av november, närmade vi oss målet – en skrivlustsida för ungdomar! Nu blev det dags att ställa frågor igen! Syfte och mål, vilken är målgruppen, finns det flera målgrupper, vilka funktioner ska finnas, vilken information vill vi ha med, hur kopplar vi ihop med Solentro, vad och hur vill målgruppen ha det...?

Ledordet blev LUST och sedan satte vi igång!

Tidplan

1 april 2011 bestämdes som lanseringsdatum. Det fick vi senare skjuta på, men bara till 5 april. Sidan skulle vara klar i början av mars, för att vi skulle kunna testa själva och låta ungdomar testa. Så blev det inte – *Squoosh* publicerades i skarpt läge kl. 6:00 den 5 april. Testa har vi fått göra i efterhand! Allt dessförinnan är gjort i en rasande fart.

Syfte och mål

Syftet är att väcka ungdomars lust och mod att skriva. Att skriva och läsa går hand i hand. Under första året är målet att 25 användare ska ha provat systemet och gjort en egen bok, 500 användare ska ha besökt *Squoosh* och 1 bibliotek i Östergötland ska ha haft en aktivitet på/genom sidan.

Målgrupp

Squoosh vänder sig i första hand till barn och ungdomar mellan 12 och 16 år. Vem som än känner sig manad är dock välkommen att skriva. För personal på biblioteken finns oändliga möjligheter att använda sidan i det lässtimulerande arbetet. Innehållet ger ett stöd i arbetet att fullfölja kursplanen i svenska för grundskolan i den nya läroplanen Lgr11, vilket gör den till ett användbart verktyg för pedagoger.

Nytt namn

Litteraturhus kändes som ett lite väl högtravande namn, med tanke på målgruppen. Vi provade på ett flertal namn och kom till sist fram till att det skulle passa bäst med ett icke-namn. *Squoosh* är ett ickenamn för de flesta av oss, men det är också en grafisk benämning för att anpassa bokstäverna/typsnittet i ett ord för att skapa en visuell effekt eller för att få ordet att passa in i ett givet utrymme på sidan.

Struktur och innehåll

Skrivinspiration, skrivtips, tips från författare och andra som skriver, en tävling, möjlighet att slumpa fram bilder för inspiration, göra egen bok, en skivareblogg, en skivareverkstad och information för bibliotekarier och pedagoger hamnade högst upp på listan, när vi diskuterade oss fram till innehåll och huvudavdelningar.

I nästa steg handlade det om att hitta rätt ord för de olika avdelningarna. Van skrivare, Ovan skrivare, Ordfförråd, Skrivartips och Egen bok var huvudingångar i första förslaget. Att skilja på van och ovan skrivare kändes inte särskilt gångbart. Vem vill känna sig ovan? Och när är man van? Hur skulle vi kunna skriva för respektive målgrupp?

Efter att ha testat ord, uttryck och bilder på ungdomar, fastnade vi slutligen för *Squoosha*, *Att skriva*, *Ordkoll*, *Write on*, *Egen bok* och *Mer om*. När undermenyerna var klara, blev det dags att börja med research och ta kontakt med medverkande illustratörer, författare, copywriters m.m.

Seamus Flanagan och Lovisa Lesse engagerades att göra illustrationer utifrån de teman som vi tyckte var bäst att börja med – utseende, obesvarad kärlek, sportidoler, dataspel, döden, ärlighet, självkänsla och vänskap. Fotona kommer från Östgotabibliotekets fotobildbank på Flickr.

Ärlighet. Ill.
Lovisa Lesse

Squoosha

”Jag älskar dataspel! Skriv ett försvarstal till din mamma, pappa eller någon annan som är kritisk mot att du spelar dataspel hela dagarna”

Under *Squoosha* finns flera illustrerade *Utmaningar* utifrån olika teman. Utmaningarna är framtagna inför och under projektgruppens workshops. Här finns också en *Tävling* och *Dina & andras verk*, där insända alster publiceras i Issuu.

Att skriva

I stället för en författarblogg valde vi att skriva brev till ett antal författare och copywriters och fråga efter deras bästa råd för skrivande. Fantastiskt nog fick vi ett tiotal svar. Dessa finns nu under *Hur gör andra?* och kommer att efterhand att kompletteras med andra skrivande yrkesgrupper, t.ex. journalister, rappare och låtskrivare. Här finns också en *Checklista* för skrivande och tips på vad man gör när man får *Skrivkramp*.

Ordkoll

Hur skriver man idag och hur kan man skriva när man vill variera sig? För kort för sin vikt. Sås och potatis. Svibbel i kasten. Pjäxan i pannrummet. Alla är exempel på *Slangord*, vilket är en av undermenyerna i *Ordkoll*. Övriga är *SMS-språk*, *Nyord* och *TT-språket* och *Si eller så* om skrivregler på nätet och i bokform.

Write on

En skriververkstad stod högt upp på önskelistan. Vi tog kontakt med författaren Titti Knutsson i Linköping, som också varit engagerad i bokevent på flera bibliotek. Först var hon lite tveksam till idén, men sedan såg hon någon slags Hermodskurs för ögonen och gick hem och började skissa på det som blev 5 olika avsnitt. Säg ja till dina infall, Gör en struktur,

Beskriv miljön, Beskriv dina figurer och Ta och ge kritik.

Varje avsnitt innehåller en föreläsning, en uppvärmning och en mer krävande övning.

Ett önskemål för framtiden är skrivrutor som hör till respektive uppvärmning och anslagstavlor där alla som vill kan publicera texter som hör till samma avsnitt.

Egen bok – Solentro

Med lockande utseende skall texter och bilder lätt gå att skriva in och/eller laddas upp i ett formulär, där det finns färdiga mallar. Designen skapar man själv (skall gå att spara om man vill dela med sig till andra) eller så erbjuds några färdiga mallar.

Under ”Mina sidor” skall en eller flera texter som är på gång, gå att spara och delas ut, med möjlighet till processkrivning och att ge feedback. Den färdiga texten skall gå att publicera i

bladderform, som e-bok, e-ljudbok eller skrivs ut i pdf-format. Möjlighet att koppla till print-on demand.

I Hollies offert svar kopplades våra önskemål ovan ihop med Solentro, en befintlig tjänst på Internet. Solentro grundades, drivs och ägs av bröderna Tobias och Hampus Schildfat. Av våra önskemål är det bara möjligheten att göra en e-bok eller en e-ljudbok som inte är uppfyllda i dagsläget.

För att få kopplingen mellan *Squoosh* och Solentro att fungera gjordes följande:

- En unik design till Solentros startsida för användaren som kommer direkt från *Squoosh*.
- Möjlighet att få ut en nedladdningsbar pdf i Solentro, bl. a. för att kunna publicera texterna i *Dina & andras verk* på Issuu.
- En modell för betalning av pdf-er. Det är gratis att skaffa sig ett konto via Solentro. Det är först när man vill få ut sin text, som det kostar pengar. Länsbibliotek Östergötland köpte in 100 rabattkoder, vilka biblioteken i Östergötland kan köpa in sig på. Bibliotek och skolor kan också beställa egna rabattkoder direkt från Solentro.

Från Solentros sida har man hjälpt till med marknadsföringen av *Squoosh*, genom Solentros blogg och *Squoosh*användare har erbjudits rabatt på böcker som skapas inom programmet.

Fråga ungdomarna

Ninnii Söderberg visade de första *Squoosh*skisserna och frågade ungdomar på biblioteket och elever vid Hultdalsskolan i Norrköping om deras skrivande. Samtliga uppgav att man inte skriver något på fritiden. De flesta är dock aktiva på Facebook, MSN, Youtube – de bloggar och surfar på olika hemsidor eller skapar egna hemsidor. Ungdomarna är alltså hela tiden aktiva skribenter, men värderar inte själva sitt skrivande särskilt högt. Det upplevs inte som ”rätt” sorts skrivande.

Vad gäller ordval, så var det många som tyckte att Ordförråd var ett tråkigt och skolboksmässigt ord. Någon ställde frågan – får vi högre betyg om vi går in där? Ingen visste vad ordet genre var, men alla var positiva till att få olika teman som hjälp. Ordet inspiration kändes lite si och så.

Ungdomarna önskade en färgstark sida, men den skulle inte ha för många färger. Helst skulle någon färg få dominera. Ninnii visade dem en provkarta med olika typer av bilder och illustrationer för att ge oss en fingervisning om vilken typ av bilder som vi skulle beställa. Bilderna fick inte vara för självklara, men skulle ändå locka med någon ledtråd

Blogg och interaktivitet

Skulle vi ha en blogg? Vem skulle skriva där? Vem skulle ha sköta den? Frågorna var många och ett tag var vi inne på att starta en författarblogg. Under det snabba tempo som *Squoosh* togs fram fanns inte tillräckligt med tid att fundera över och utreda konsekvenserna av att skapa en blogg på sidan och till sist valde vi att skjuta bloggfrågan på framtiden. En blogg behövs dock för att hålla liv i sidan.

Det finns idag ingen möjlighet att skriva direkt på sidan och det är en svaghet. Under *Dina & andras verk* kan vi lägga upp inskickade dokument på Issuu. Genom att skaffa ett konto på Solentro kan man skriva en egen bok och få ut som pdf, vilken kan laddas upp på sidan.

Avtal

Flera personer och några företag är involverade i utvecklingen av *Squoosh*. Vi håller som bäst på att se över vilka olika avtal som finns eller behöver finnas. Även om illustrationerna är friköpta, är det viktigt att veta i vilka sammanhang de får användas. Materialet för Titti Knutssons skivarkverkstad har Länsbiblioteket rätt att publicera under en inledande period på 18 månader från publiceringsdatum 1 april 2011. Issu pro är inköpt för 2 år. Vi behöver troligen ett avtal med Solentro och ett supportavtal för driften av sidan.

Våra författare ställer upp frivilligt och gratis, men om samarbetet fördjupas med en författare, går kontakterna genom ALIS, Administration av litterära rättigheter i Sverige. Det kan gälla författare som bloggar eller när man vill använda material från någon bok.

Squoosh och bibliotek

Squoosh är en sida som vill väcka ungdomars lust och mod att skriva. *Squoosh* är också ett verktyg i bibliotekens lässtimulerande arbete. Att läsa och skriva går hand i hand! En del uppslag är enkla att föra in i ett vanligt bokprat – ”skriv och vik” en berättelse utifrån slangord! Andra aktiviteter är mer tidskrävande – bjud in till en skrivarkväll med tema utseende!

Under *Mer om*, finns fler idéer.

Barnbibliotekarierna i Östergötland har fått en första introduktion i sidan, men det kommer att bli fler tillfällen framöver. Många är ovana att arbeta med skrivande, så det behövs mer fortbildning inom området.

Tekniken, eller snarare brist på teknik, ställer till problem. Alla bibliotek och då främst filialer har inte den utrustning som krävs i form av en datorkanon, datorarbetsplatser och färgskrivare.

Squoosh och skolan

Kan *Squoosh* göra det lättare för elever att nå målen i svenska? Vi läste lämpliga delar av Lgr 11 och tycker oss kunna svara ja på frågan.

Följande är saxat ur Kursplan i svenska för grundskolan årskurs 7-9:

- Läsa och skriva: strategier för att skriva olika typer av texter med anpassning till deras typiska uppbyggnad och språkliga drag. Skapande av texter där ord, bild och ljud samspelar.
- Läsa och skriva: olika sätt att bearbeta egna texter till innehåll och form. Hur man ger och tar emot respons på texter.
- Läsa och skriva: redigering och disposition av texter med hjälp av dator. Olika funktioner för språkbehandling i digitala medier.
- Språkbruk: ord och begrepp som används för att uttrycka känslor, kunskaper och begreppsnyanser och värdeladdning.
- Språkbruk: nya ord i språket, till exempel låneord.

I inledningsskedet frågade Ninnii Söderberg lärare på Hultdalsskolan i Åby om hur de arbetar med skrivande i vanliga fall. De var mycket positiva till idén med *Squoosh*, även om någon föredrog att elever skriver för hand.

Tillgången till teknik i skolan är väldigt ojämn. I Östergötland har några kommuner delat ut bärbara datorer till samtliga högstadiel elever, medan elever i andra kommuner är hänvisade till en enda datasal på hela skolan.

Skapande skola är ett annat område, där skolor och bibliotek kan samarbeta kring skrivande utifrån *Squoosh*. En skivrarverkstad med författare och möjlighet att skapa egna böcker är en idé.

Marknadsföring och spridning

Redan vid workshop nummer två hade vi en diskussion om marknadsföringen av *Squoosh*. Vi ställde oss frågan hur vi bäst når ungdomar och de förslag vi kom fram till var, via skolan, facebook, bio, bloggar, flyers, affischer, idrott och pressen. Vi pratade också om att ta fram en kommunikationsplan, men det stannade vid prat. Tiden räckte inte till!

Inför lanseringen tog Hollies fram en långsmal affisch, perfekt för kortsidan på en bokhylla, och en flyer. Budskapet gjordes lite provocerande för att väcka intresse! För den som vill trycka en egen affisch finns en A3-affisch i pdf-format för nedladdning på Länsbibliotek Östergötlands hemsida. Affisch och flyers spreds till biblioteken i Östergötland och kommer att spridas till högstadieskolor efterhand.

På Söderköpings bibliotek testas ett eget initiativ med en QR-kod länkad till *Squoosh*. När vi vet vilka appar som fungerar, kommer även denna affisch att finnas för nedladdning på Länsbibliotekets hemsida.

Squoosh har en egen sida på facebook, där vi går ut med information om aktiviteter kring *Squoosh*.

5 april 2011 lanserades *Squoosh* med invigning på Åby bibliotek i Norrköping. Ett pressmeddelande spreds via Östsams informationsavdelning. Vinklingen *Östgötsk skrivlust ska öka ungas läsande* och kopplingen till senaste PISA undersökningen, med ungas minskade läskunnighet tog skruv. På förmiddagen sändes en halvtimmeslång intervju med Annika Holmén i direktsändning på Radio Östergötland. Östnytt och TV4 Öst, Norrköpings Tidningar och Extra Östergötland bevakade invigningen och intervjuade barn och medverkande.

Solentro uppmärksammade *Squoosh* i sin blogg 19 april

”Nyhet! Solentro firar att länsbiblioteket i Östergötland lanserar www.Squoosh.se i samarbete med Solentro! Klicka på [Skapa din egen bok](#) på Squoosh.se så kan du läsa mer om hur lätt det är att göra [din egen bok](#)! Webbsidan är framtagen under läsprogrammet *Bokens alla sidor* 2008-2011, med stöd från Statens kulturråd”

Squoosh finns på Barnens östgötabibliotek och flera andra webbsidor som *Barnens bibliotek* och *Mina bibliotek* länkar till *Squoosh* från sina skrivsidor. Även lokala östgötabibliotek, t.ex. Mjölby och Söderköping, länkar till *Squoosh* på sina hemsidor. *Squoosh* är inte bara en skrivlustsida för östgötar – vem som helst får gärna använda loggan och föra en länk till sidan.

På Länsbibliotek Östergötlands hemsida finns all information om *Bokens alla sidor* och *Squoosh*.

I rapporten ”Litteraturhus – Rum för Läskonster”, finns *Squoosh* med som ett av nio litteraturhus inom *Läskonster*.

På nätverksträffar för barnbibliotekarier i Östergötland diskuteras innehåll och sprids metoder för användning av *Squoosh*. Tankar finns också på att söka ytterligare pengar från Kulturrådet för att utveckla metoder kring skrivande utifrån *Squoosh*.

Delaktighet och eget skapande

Ungdomar har blivit intervjuade om vilken tillgång de har till datorer, vad de gör på Internet och om och var de skriver någonstans. Vad gäller *Squoosh* specifikt så har de blivit tillfrågade om ordval, bildspråk, design och färgval.

I övrigt har de inte deltagit i själva utvecklingsprocessen. En testmånad var inplanerad, men fick strykas p.g.a. tidsbrist. I efterhand har ungdomar tillfrågats om utseende och innehåll på sidan och kommit med många bra kommentarer och konstruktiva förslag.

Möjligheten till eget skrivande är stort. Vill man skriva en dikt till slumpade bilder, jobba med tipsen om hur man kommer igång, anta utmaningarna, delta i skivrarverkstaden eller skriva en egen bok – valet är fritt! Vill man dela med sig, så kan man skicka in sin text och få den uppladdad på *Squoosh*.

Ninnii Söderberg har fått representera bibliotekens personal i utvecklingsarbetet. Hon har också stått för kontakterna med skolan och haft en dialog med både ungdomar och pedagoger. Personal på barnbiblioteken har informerats om sidans framväxt på nätverksträffar under projektiden.

Reflektioner

- Processen litteraturhus har varit otydlig för deltagarna. Både i *Läskonster* och i *Bokens alla sidor* har den främst drivits inom projektledningen. Kanske har byten av projektledare påverkat kommunikationen och kontinuiteten i processen?
- Namnet *Squoosh* får både positiva och negativa reaktioner! Kul och roligt! Svårt att uttala, svårt att stava och ett ickenamn, som kanske därför är lite svårare att marknadsföra.
- Vi har fått många glada tillrop om fin design och roliga färger! Ungdomarna både tycker och tycker inte om alla färger. En del blir lockade och en del tycker att det är för barnligt.
- Utvecklingen av *Squoosh* har skett i en rasande takt! Nu finns sidan på plats och utgör en bra stomme att bygga vidare på! Interaktiviteten behöver öka för att den ska bli mer intressant för ungdomar. Utan interaktiviteten behöver man bli lotsad runt bland sidans alla möjligheter för att bli inspirerad och grundtanken är ju att ungdomarna själva ska bli lockade att bara sätta igång!
- Det skulle ha varit roligt att ha haft en testgrupp med ungdomar under hela processen. Nu fick det bli avcheckning vid några tillfällen och en genomgång av sidan efteråt.
- Fler metoder att arbeta med sidan behöver utvecklas för bibliotekspersonal och pedagoger.
- En webbansvarig skivrarpedagog eller liknande behöver knytas till sidan. Uppdateringar, nya tävlingar, interaktion och kommunikation tar tid!

- Det har gått trögt att sprida *Squoosh* till målgruppen via facebook. Här behövs nya grepp!
- *Squoosh* ska funka i talsyntes och sidan ska vara tillgänglig, men vi har inte testat detta ännu.

Framtid och långsiktighet

Squoosh är en del av Länsbibliotek Östergötlands webbaserade läslustresurser. En satsning av detta slag kräver att ytterligare metoder för att förmedla sidan vidare tas fram och marknadsföringen är bara påbörjad. *Squoosh* är visserligen utvecklad i Östergötland, men det finns inget hinder för användning av sidan i resten av landet. I samarbete med konsulenter i andra län, kan sidan utvecklas ytterligare.

Vi har redan konstaterat att vi behöver tänka om, vad gäller startsidan. Det behövs en blogg eller något liknande. Kanske kan man också få ökad interaktivitet genom att koppla *Squoosh* närmare till en programmerad facebookside med s.k. social plugins. Utmaningarna och skivrarverkstaden behöver också bli mer interaktiva.

Interaktivitet och uppdatering av sidan kräver att någon har tid att sköta den och vi undersöker i dagsläget möjligheterna att hitta en webbredaktör/ skrivpedagog till sidan.

Biblioteken östra länsdelen, Finspång, Norrköping, Söderköping och Valdemarsvik avser att till hösten söka läsfrämjandepengar från Kulturrådet för att ta fram ytterligare metoder att arbeta med *Squoosh* och ungdomar på bibliotek.

Några ungdomar får avsluta detta avsnitt:

”Det är kul, med lite ändringar kan det bli en fin sida”

”Den kan bidra till nya upplevelser och ny kunskap”

”Tävling och skapa egen bok verkar roligast”

Fakta om SQUOOSH

Östergötlands webbaserade litteraturhus är framtaget under projektet *Bokens alla sidor* 2008-2011, med stöd från Statens kulturråd.

Webbsidan drivs av Länsbibliotek Östergötland. www.lansbibliotek.ostsam.se och är skapad i Joomla, en open sourcelösning. Serverplats på SURF-town.

Webbredaktör är Annika Holmén, Länsbibliotek Östergötland annika.holmen@ostsam.se

Hur gör andra, författare och copywriter delar med sig av sina bästa skrivtips: Ingelin Angerborn, Stefan Casta, Jens Clausen, Pernilla Gesén, Ritta Jacobsson, Titti Knutsson, Niklas Krog, Henrik Larsson, Marie-Chantal Long, Johanna Nilsson och Annika Thor.

Write On, skivrarverkstad: Titti Knutsson, författare och Emma Håkansson, inläsare

Illustrationer av Seamus Flanagan www.flingstudio.com och Lovisa Lesse www.lesse.se

Foton från Östgötabibliotekens bildbank på Flickr

www.lansbibliotek.ostsam.se/bildbank-pa-flickr

Solentros bokskaparprogram www.solentro.se

Producerad av *Hollies Reklambyrå* i Norrköping www.hollies.nu

Litteraturlista

Minnesanteckningar från Squooshmöten på Länsbibliotek Östergötland och i projektgruppen. I rapportskrivarens ägo.

Althoff, Johan (2006). *Nattpäron: en bok om att hitta på, tänka och berätta*. Stockholm: Bonnier Carlsen, Rabén & Sjögren i samarbete med Riksutställningar.

Althoff, Johan (2003). *Ordförrådet*. Stockholm: Alfabet.

Barn och unga i den digitala mediekulturen (2010). Red: Ulla Carlsson. Göteborg: Nordicom. Göteborgs universitet.

Bokens alla sidor. Ett nytt sätt att främja ungdomars läsning genom Bok-event?
Kandidatuppsats 2010:01. Högskolan i Borås/institutionen Biblioteks- och informationsvetenskap (BHS), Borås 2010
<http://bada.hb.se/handle/2320/6205>

Collins, Suzanne (2008). *Hungerspelen*. Stockholm: Bonnier Carlsen.

DiCamillo, Kate (2008). *Edward Tulanes fantastiska resa*. Göteborg: Kabusa böcker.

Engström, Mikael (2007). *Isdraken*. Stockholm: Rabén & Sjögren.

Kaaberbøl, Lene (2002). *Skämmerskans dotter*. Stockholm: Rabén & Sjögren.

Karlsson, Ylva & Kuick, Katarina (2009). *Skriv om och om igen*. Huddinge: X Publishing.

Lgr11: Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (2010)
Skolverkets hemsida, se kursplanen i svenska.
http://www.skolverket.se/forskola_och_skola/2.621/2.623/2.802/2.2574/laroplan-for-grundskolan-1.124403

Lpo94: Läroplan för det obligatoriska skolväsendet: grundskolan, sameskolan, specialskolan och den obligatoriska särskolan; Läroplan för de frivilliga skolformerna: gymnasieskolan, gymnasiesärskolan, den kommunala vuxenutbildningen, statens skolor för vuxna och vuxenutbildningen för utvecklingsstörda (1994) Stockholm: Utbildningsdepartementet

Litteraturhus – Rum för Läskonster. Den allra sista slutrapporten (2011). Solveig Hedenström och Lena Lundgren. Uppsala: Länsbibliotek Gävleborg Uppsala.

Ljunggren, Magnus (2008). *Hålla masken*. Stockholm: Bonnier Carlsen.

Läskonster: nya former för lässtimulans. Slutrapport från projektet Läskonster (2010). Av Solveig Hedenström m.fl. Uppsala: Länsbibliotek Gävleborg Uppsala.

Meyer, Stephenie (2006) *Om jag kunde drömma*. Stockholm: B. Wahlströms.

Nasiell, Annika (2009) *Börja skriva*. Stockholm: Opal. Stockholm.

Nilsson, Ulf (2005) *Den onda kraften*. Stockholm: Bonnier Carlsen.

Statens offentliga utredningar. 2006. 45, *Tänka framåt, men göra nu: så stärker vi barnkulturen*: betänkande av Kommittén Aktionsgruppen för barnkultur.

Regeringskansliet

<http://www.sweden.gov.se/sb/d/8420/a/62760>

Ungar och medier 2010. Stockholm: Medierådet.

http://www.medieradet.se/upload/Rapporter_pdf/Ungar%20och%20medier%202010.pdf

Westerfeld, Scott (2008). *Ful*. Stockholm: Bonnier Carlsen.

Widmark, Martin (2002). *Hotellmysteriet*. Stockholm: Bonnier Carlsen.

Widmark, Martin (2008). *Kabinetts hemlighet*. Stockholm: Bonnier Carlsen.

Artiklar

Bokens alla sidor. Kreativa möten mellan ungdomar och böcker. Maria Linderström, s. 14-15. Biblioteken i Östergötland 3:2009

Skrivhemsida för unga. Notis.

Biblioteket i fokus 2:2011

Skrivlust! Squoosh stimulerar läslust. Annika Holmén, s. 26-27.

Biblioteken i Östergötland 1-2:2011

Squoosh vill göra ungdomar läskunniga och skrivsugna. Pauli Olavi Kuivanen

Norrköpings Tidningar 6 april 2011

Sajt för ungas skrivlust. Elin Holmer

Extra Östergötland 6 april 2011

Webbplatser

ALIS Administration av litterära rättigheter i Sverige www.alis.org

Barnens bibliotek www.barnensbibliotek.se

Barnens östgotabibliotek www.ostgotabibliotek.se/barn

Biblioteken i Östergötlands bildbank på flickr www.flickr.com/photos/lansbibliotek/

Fokusrummet på Gotland www.fokusrummet.se/index1.html

Les Art www.lesart.org

Länsbibliotek Östergötland www.lansbibliotek.ostsam.se

Läskonsters blogg <http://laskonster.blogspot.com>

Mina bibliotek www.minabibliotek.se

Mjölby bibliotek www.mjolby.se/bibliotek

Skapande skola www.kulturradet.se/skapande-skola

Solentro www.solentro.se

Squoosh www.squoosh.se

Squoosh på facebook www.facebook.com/#!/pages/SQUOOSH/193194327385836

Söderköpings stadsbibliotek www.soderkoping.se/bibliotek

Östergötlands museum www.ostergotlandskansmuseum.se

Bilagor

ABC bokstavslek. En förstudie

Av Ellika Kyndel, Östergötlands museum 2011

Länsbibliotek Östergötlands hemsida

<http://www.lansbibliotek.ostsam.se/features/abc-bokstavslek>

Bokens alla sidor, aktiviteter 2008-2010

Aktiviteter bibliotekarier/chefer

Konst- och dansevent. (Skämmerskans dotter) Barnbibliotekarier. Danselev och länskonstkonsulent ledde eventet.

Gestaltningsovning med ståltråd, garn, tejp, papper. Minievent (Skämmerskans dotter) Bibliotekschefer. Museipedagoger ledde eventet.

Minbokevent. Exempel från bokeventet i Vadstena + enkla dramaövningar. (Den onda kraften). Barnbibliotekarier. Bibliotekarie och museipedagog ledde eventet.

En bok tar form workshop Barnbibliotekarier. Museipedagog ledde workshopen.

Dramaworkshop. IVK. Barnbibliotekarier. Dramapedagog ledde workshopen.

Bokevent i kommunerna

Boxholm. 3 bokevent. 1 klass elever år 8.

1. (Kabinettets hemlighet) Skapa i lera och gestalta med papper, ståltråd och tejp.

Konstnär/ keramiker.

2. (Ful) Enkla, snabba skrivövningar.

Författare/skrivarpedagog.

3. (Hålla masken) Gruppövningar med samarbete, kommunikation fokus.

Gestaltningsovningar.

Dramapedagog.

Bibliotekarie och museipedagog vid alla 3 tillfällena.

Kinda. 4 bokevent för tjejer på fritiden. Fritidsgården. (Twilight/Omöjlig kärlek)

1. Måla varandra, fotografera, sätt doft på din "idolbild", skapa gemensam ståltrådsskulptur. Konstnär.

2. Gestaltningsovning- värderingsövningar med tema kärlek/omöjlig kärlek och utanförskap.

Dramapedagog

3. Associera till musik. Skriva intryck och känslor till olika musikstycken. Östgötamusiken

4. Övningar i fantasi och lustfyllt skrivande utifrån ord, bilder och persongalleri. Även utställningstexter.

Skrivarpedagog

Bibliotekarie med vid 3 tillfällen. Museipedagog med vid 2 tillfällen.

Dessutom hade ungdomarna 20 dokumenterade träffar på egen hand med fritidsledare och ungdomslots vilket resulterade i en utställning som visades på Kisa bibliotek och Östergötlands museum.

Linköping, Malmslätt Minievent. 6-årsgrupp. (Edward Tulanes fantastiska resa)
Museipedagog och bibliotekarie dramatiserade, eleverna klippte och klistrade collage.
Bibliotekarie och museipedagog.

Mjölby, Skänninge. Minievent. 2 klasser år 4-5. (Skämmerskans dotter)
Gestaltningsovning med kroppen, tråd, papper och tejp.
Bibliotekarie och 2 museipedagoger.

Mjölby, Väderstad. Minievent. Elever år 1 (Hotellmysteriet).
Upplevelser och samtal om de olika sinnena. Prova att se, höra, känna, lukta smaka ett äpple,
Skapa stämplor.
Bibliotekarie och 2 museipedagoger.

Motala. Elever år. 7. (Isdraken) .
Fyra stationer – bildspel med digitalkamera, animation, serieteckning i storformat med
kolkritor, samt teater och text.
2 bildkonstnärer och mediepedagog.
Bibliotekarie och museipedagog

Motala. Nattpäron. 4 dagars bemanning av Nattpäronbussen i samarbete med
barnbibliotekarierna.

Norrköping, HB Öppet bokevent kvällstid. (tema Twilight)
Skrivarövningar med fokus på fantasi och lust, att skriva till bilder, skriva i par, skriva utan
prestationsångest.
Skrivpedagog.
2 bibliotekarier och museipedagog.

Norrköping, Navestad. Bokevent (Hungerspelen) Tjejgrupp på fritidsgården.
Textbearbetningsövning i grupp, drama- och värderingsövningar.
Dramapedagog.
Bibliotekarie och museipedagog.

Söderköping. 2 bokevent. Elever år 8. (Hungerspelen)
Bibliotekarie berättade boken. Textbearbetningsuppgift i grupp, drama- och
värderingsövningar.
Dramapedagog.
2 bibliotekarier och museipedagog.

Vadstena. 2 bokevent medklasser år 9. (Den onda kraften). 3 stationer. Bibliotekarie
dramatiserade.
Skapa filmaffischer till filmen ”Den onda kraften”. Dramaövningar med tema samarbete,
kommunikation och hur man kan använda kroppen för att påverka humöret.
Konstnär och dramapedagog.
Bibliotekarie och museipedagog.

Ödeshög. 3 bokevent med klasser år 8. (Ful) Bibliotekarie/museipedagog dramatiserade och
ledde gestaltningsovning- samt reflektionsövning i lera. Dramaövningar.
Dramapedagog.
Bibliotekarie och museipedagog

Bokens alla sidor. Utvärdering 2011-01-04. Eva Bergstedt

Länsbibliotek Östergötlands hemsida

http://www.lansbibliotek.ostsam.se/images/stories/Projekt/Bokens_alla_sidor/utvrdering%20bokens%20alla%20sidor_17jan2011.pdf

Bokevent light.

För dig med små resurser, men stor kapacitet.

Maria Linderström, Tova Sylvan, Lena Lindgren. Östergötlands museum.

Länsbibliotek Östergötlands hemsida

http://www.lansbibliotek.ostsam.se/images/stories/Projekt/Bokens_alla_sidor/Bokeventlight_3.pdf

Klippt ur Läskonsters blogg

Länsbibliotek Östergötlands hemsida

http://www.lansbibliotek.ostsam.se/images/stories/Projekt/Bokens_alla_sidor/klippt%20ur%20lskonsters%20blogg.pdf

Omöjlig kärlek. Fritidsgården i Kisa 2009-2010.

Länsbibliotek Östergötlands hemsida.

http://www.lansbibliotek.ostsam.se/images/stories/Projekt/Bokens_alla_sidor/omjlig%20krlek%20kisa%20fritidsgrd_2010.pdf

Kontaktlista för bokevent i Östergötland

Om du vill göra ett eget bokevent och använda någon av de kulturaktörer som anlåtats i projektet *Bokens Alla Sidor* så finns deras kontaktuppgifter här:

Bild och form

Maja Almkvist, konstnär/keramiker (Linköping)

Tfn:0708-95 34 61

karamellfabriken@hotmail.com

Christina Wassberg, konstnär (Kisa)

Tfn: 0494-100 78/ 073- 775 86 27

christina.wassberg@ele2.se

Lena Wiklund, konstkonsulent för Östergötlands län

Tfn: 013- 2303 40 / 0704-45 27 52

lana.wiklund@ostergotlandsmuseum.se

Drama

Birgitta Wigforss, dramapedagog (Mjölby)

Tfn: 0142/122 83, 070-533 05 66

birgitta.wigforss@swipnet.se

Sanna Franzén, dramapedagog (Söderköping)

Tfn:0733-706 558

Annika Svensson, teater/dramapedagog (Norrköping)

Tfn: 011-15 26 27/ 0706-95 37 93

annika1.svensson@edu.norrkoping.se

Musik

Katariina Matthiessen, producent Östgotamusiken

katariina@ostgotamusiken.se

Tfn: 013-35 99 73/ 0703-75 85 33

Skrivarverkstad

Titti Knutsson, textmakare/författare (Linköping)

Tfn: 0704-95 57 45

titti_knutsson@hotmail.com

Övriga

Kulturskolan i Norrköping

Ulla Britt Ericsson, rektor

011-15 33 45 / 0730- 20 04 95

Östergötlands museum, kontaktpersoner:

Maria Linderström, museipedagog.

Tfn: 013-23 03 34/ 0701-01 51 39

maria.linderstrom@ostergotlandsmuseum.se

Lena Lindgren, museipedagog.

Tfn: 0701-91 92 54

lena.lindgren@ostergotlandsmuseum.se